

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2017

Veronika Partyková

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Aktivity podporující spolupráci základní školy s mateřskou školou a rodinou
směřující k bezproblémovému vstupu dítěte do základní školy
Activities offered by Primary Schools supporting the involvement of both parents
and the pre-primary school resulting in a trouble free transition for the child

Veronika Partyková

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a využila jen prameny uvedené v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Karlově univerzitě, v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Praha 21. dubna

.....
Podpis

Poděkování

Poděkování patří paní PhDr. Janě Kropáčkové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za čas, který mi věnovala při konzultacích, kdy mi poskytovala velmi cenné rady a doporučení na vhodnou odbornou literaturu. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu během studia na PedF UK.

„Nemůžeme děti tvořit podle své vůle... musíme je mít a milovat a vychovávat co nejlépe a jinak je nechat na pokoji.“

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou propojení preprimárního a primárního vzdělávání a rodinou, konkrétně jejich vzájemnou spoluprací, která vede k bezproblémovému vstupu dítěte do základní školy. Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na aspekty ovlivňující přechod dítěte z mateřské školy do školy základní, především školní připraveností a školní zralostí. Dále se věnuje tématu diagnostiky, komunikace a formám spolupráce mezi jednotlivými aktéry.

Praktická část je postavena na výzkumném regionálním šetření, které zjišťuje, jaké aktivity nabízejí základní školy pro budoucí prvňáky. Jak tyto aktivity, směřující a podporující školní připravenost dítěte na zahájení povinné školní docházky, vnímá rodičovská veřejnost jako prevenci školní neúspěšnosti. Cílem diplomové práce je analyzování nejčastějších forem aktivit nabízených základními školami podporující spolupráci mezi základní, mateřskou školou a rodinou. Dále prezentovat, jak rodiče hodnotí aktivity podporující bezproblémový vstup dítěte do 1. třídy základní školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

dítě předškolního věku, diagnostika školní zralosti a připravenosti, formy spolupráce, komunikace, mateřská škola, požadavky základní školy na dítě, předškolní vzdělávání, rodina, základní škola

ABSTRACT

This thesis is dealing with the issues associated with the transition from pre-primary to primary education, with the understanding and cooperation of the family, which results in a trouble free admission of a child to primary school. The theoretical part of this thesis focuses on the aspects affecting the transition of a child from pre-primary to primary school, primarily the schools readiness and experience. Also focusing on the topic diagnosis, communication and types of cooperation between all participants involved. The practical part is produced on research of regional surveys, which reveal which activities are offered by primary schools for future entry students. How those activities are guiding and supporting the parents prepare their child for the start of compulsory school attendance which is seen as prevention of school failure. The aim of this thesis is to analyze the usual forms of activities offered by primary schools supporting cooperation between primary, pre-primary schools and the family. It Also presents how parents evaluate activities supporting trouble free admission of a child to first class primary school.

KEYWORDS

preschool child, diagnostics of school readiness and experience, types of cooperation, communications, pre-primary, requirements of primary school for child, preschool education, family, primary school

Obsah

Obsah	7
1 Úvod.....	9
2 Dítě předškolního věku	11
2.1 Dítě a mateřská škola	11
2.2 Terminologické vymezení předškolního období.....	13
2.3 Aktivity v mateřské škole směřující ke školní připravenosti	15
2.4 Očekávané klíčové kompetence na konci předškolního období	16
3 Aspekty ovlivňující přechod dítěte z mateřské školy do školy základní	20
3.1 Školní zralost a připravenost.....	20
3.1.1 Školní zralost	22
3.1.2 Diagnostika školní zralosti.....	24
3.1.3 Školní připravenost	29
3.1.4 Diagnostika školní připravenosti	30
3.2 Rodinné zázemí.....	31
3.2.1 Předškolák v domácím prostředí.....	33
3.2.2 Pohled rodičů na význam vzdělání	34
4 Spolupráce	36
4.1 Komunikace	37
4.2 Spolupráce mateřské školy s rodiči	38
4.3 Spolupráce základní školy s rodiči budoucích prvňáků.....	40
4.4 Spolupráce základní školy se školou mateřskou.....	42
5 Shrnutí teoretické části.....	43
6 Aktivity základních škol pro budoucí prvňáky z pohledu rodičovské veřejnosti.....	45
6.1 Cíle a metodika výzkumu.....	46
6.2 Metodologie	47

6.3	Charakteristika a popis výběrového souboru	47
6.3.1	Charakteristika výzkumného souboru	47
6.3.2	Organizace výzkumného šetření	49
6.4	Výsledky a jejich hodnocení	49
6.4.1	Analýza dotazníkového šetření	49
6.4.2	Analýza rozhovorů	59
7	Diskuze	69
8	Závěr	72
9	Seznam použitých informačních zdrojů	74
10	Seznam příloh	78

1 Úvod

Ve společnosti existují různé názory ohledně zahájení povinné školní docházky. Přípravy dítěte na vstup do základní školy ovlivňuje mnoho faktorů. Jedním z nich je i spolupráce mezi jednotlivými aktéry, proto jsem zvolila téma diplomové práce *Aktivita podporující spolupráci základní školy s mateřskou školou a rodinou směřující k bezproblémovému vstupu dítěte do základní školy* a chci poukázat na důležitost provázanosti primárního vzdělávání se vzděláním preprimárním.

Vstup dítěte do základní školy patří mezi důležité životní etapy člověka. Každý vnímá tuto situaci jinak. Někdo dokáže vše přijmout a adaptovat se velice jednoduše, jiný to prožívá hlouběji, má z toho obavy, obklopuje ho strach. Je důležité dětem poskytnout takové podmínky, abychom jim vytvořili „pevný most“, po kterém nikdo neuklouzne a bude jeho přejítí prožívat s kladnými emocemi. Z mých zkušeností, které jsem nabyla jako učitelka mateřské školy, mohu konstatovat, že většina dětí se do základní školy těší, ale samozřejmě jsou i takoví jedinci, kteří si už předem uvědomují, že to nebude tak bezstarostné jako v mateřské škole. Těchto dojmů mohou nabýt děti, mající starší sourozence v základní škole. Pamatují si situace, kdy jejich sourozenec a rodiče často vyřkli heslo „zlatá školka“. Nebo slychají náрек, že ostatní to umí, proč já ne? Všimnou si, že sestra či bratr jsou ve stresu, někteří doma často pláčou, vztekají se.

Práce je dělena na dvě části, část teoretickou a praktickou. První kapitola teoretické části je zaměřena na dítě v mateřské škole v posledním roce docházky, druhá kapitola na aspekty, jež ovlivňují přechod dítěte z mateřské školy do základní školy, vymezení pojmů školní zralost a připravenost dítěte a požadavky kladené na žáka v 1. třídě. Dále kapitola směřuje k nastínění vhodných aktivit v mateřské škole, které podporují školní připravenost. Poslední kapitola se věnuje tématu spolupráce mezi danými institucemi a jednotlivými aktéry.

Praktická část byla realizována na základních školách v území Prahy 11 a analyzuje nabídku aktivit základních škol pro budoucí prvňáky. Shrnuje, jak rodiče hodnotí aktivity, jež směřují k podpoře připravenosti na školní docházku.

Hlavním cílem diplomové práce je zpřehlednění nejčastějších forem spolupráce mezi základní a mateřskou školou, rodiči a veřejností směřující k podpoře připravenosti na školní docházku a analyzování uceleného přípravného programu Předškolák.

2 Dítě předškolního věku

2.1 Dítě a mateřská škola

Mateřské školy byly dříve považovány jako výchovná zařízení, v současné době jsou dle školského zákona součástí české školské soustavy. (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014) Mateřská škola je většinou první vzdělávací institucí, se kterou se dítě setkává. Adaptace na nové prostředí a odloučení od rodiny je pro malé dítě velmi stresující. Předškolní vzdělávání v souladu s osobnostně orientovaným pojetím výchovy by mělo respektovat individualitu dítěte. Empatie je nepostradatelnou vlastností pedagoga preprimárního vzdělávání.

Mateřskou školu zpravidla navštěvují děti od 3 do 6 let věku, mnohdy i do 7 let věku, jestliže dítěti byl udělen odklad školní docházky. S účinností od 1. 9. 2016 se upravuje § 34 odst. 1 „*Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let.*“ V České republice nebyvalo předškolní vzdělávání povinné, avšak novela školského zákona zavádí od 1. 9. 2017 povinné předškolní vzdělávání. „*Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.*“ (§ 34 odst. 1. novela školského zákona č. 178/2016 Sb.)

Systém rozdělení dětí do tříd je v každé škole jiný. Někde se osvědčilo rozřazení do tříd věkově homogenních, jinde preferují věkově heterogenní uspořádání. Vzdělávání v každé mateřské škole směřuje k naplnění cílů a kompetencí dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. „*Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči.*“ (RVP pro předškolní vzdělávání, 2017, s. 6) Lze konstatovat, že v České republice jsou mateřské školy na vysoké úrovni. (Výroční zpráva ČŠI 2015/2016)

Někteří rodiče na učitelky mateřských škol kladou velké nároky a mnohdy mateřské školy zcela suplují rodinu, příčinou je vytíženost rodičů a neuvědomění si priorit svého života a života svých dětí, kdy předškolní vzdělávání má dítěti usnadňovat nejenom další vzdělávací, ale i životní cestu. *„Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.“* (RVP PV, 2017, s. 7)

Učitelé si vytváří vzdělávací plány dle jednotlivých témat, jež vychází ze Školního vzdělávacího programu. Témata vychází ze života dětí a jsou rozplánována na delší časová období, tj. týdenní či dvoutýdenní, mnohdy jsou celky rozfázovány na celý měsíc. Vzhledem k tomu, že se děti zabývají tématem po delší časové období, dochází k hlubšímu poznání. Děti mají více možností ke svým vlastním poznatkům a získání zkušeností. Všímají si detailů a jsou motivovány k dalšímu poznávání a zkoumání. (Koťátková, 2014) *„Předškolní vzdělávání je přirozený proces, který rovnoměrně naplňuje všechny potřeby dítěte a vytváří vhodné podmínky, podnětné pro jeho učení v širokém slova smyslu.“* (Opravilová, 2016, s. 43) Motivace ke vzdělávání již v předškolním věku dítěte vede k celkovému pojetí celoživotního vzdělávání.

Pedagogičtí pracovníci rozvíjejí osobnost dítěte a působí na rozumový, tělesný a citový rozvoj. Hra je stěžejním bodem předškolního vzdělávání a výchovy. Vzdělávání v mateřských školách směřuje k osvojení norem společenského chování, upevnění hygienických návyků, vytváření mezilidských vztahů, zvládnutí odloučení se od rodiny a schopnosti adaptovat se na nové prostředí. Aktivitu, které si paní učitelky připravují, záměrně procvičují komunikační dovednosti, jemnou motoriku, kresbu, práci s různorodým materiálem, tělesnou zdatnost aj.

Mezi nejhlavnější přínosy docházky do mateřské školy, ve shodě s názory odborníků (Bednářová, Šulová (2010), Koťátková (2014), Opravilová (2016), Špaňhelová (2004), Šulová (2012), považují pobývání mezi vrstevníky. Koťátková (2014, s. 55) přímo uvádí, že *„dítě je tedy otevřeno pro navazování vztahů, které intenzivně prožívá, a mají pro něho význam.“* Dítě se socializuje a vytváří si první přátelské vazby. Dítěti musí být umožněno zažívat pocity radosti, úspěchu, výhry, ale zároveň i pocity neúspěchu a

prohry. Naučit se respektovat druhé, sdílet radost s druhým, myslet na ostatní, naučit se umět prohrávat a pochopit, že se vše netočí jen kolem mě. Koťátková se zmiňuje, že většina dětí má již rámcově zvnitřněná pravidla slušného chování, což apeluje na nás dospělé být dětem dobrým příkladem. V RVP PV (2017) je kladen důraz na vštěpování, respektování a upevňování pravidel společného soužití ve třídě. „*Pravidly si vlastně děti ošetřují podmínky k práci a bezpečné prostředí.*“ (Kreisllová, 2008, s. 51) Je to důležitý mezník počátku vnímání společenství. Je vhodné, když si učitelky s dětmi na začátku školního roku tyto pravidla stanoví a diskutují o nich, uvádějí různé příklady porušování. Vzhledem k tomu, že děti neumí číst, je velmi praktické vytvořit symboly, obrázky, kterým děti rozumí. Ideálním krokem pro utvoření pravidel je diskuze a společné vytvoření obrázků, které dané pravidlo symbolizují.

2.2 Terminologické vymezení předškolního období

Nejen mezi rodičovskou veřejností se běžně používá pojem „předškolák“. Z hlediska úplnosti a správného pochopení je třeba poukázat na rozdíl mezi pojmy „předškolní věk“ a „předškolák“.

Předškolní věk je „*vývojové období dítěte od dovršení třetího roku věku po vstup do školy, tzn. do dovršení šestého roku života.*“ Předškolní věk je poslední fází raného dětství a jedno z nejkrásnějších životních období člověka. Bezstarostný život plný očekávání, v němž se objevuje kouzlo fantazie, lásky, prvních kamarádkých vztahů. „*V tomto věkovém období dítě zprav. navštěvuje mateřskou školu, která jej postupně připravuje na vstup do školy. Základem stále zůstává rodinná výchova, na které mateřská škola staví a která napomáhá dalšímu rozvoji dítěte. Hlavní činností předškolního dítěte je hra.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 186) Hra je v každém věku velmi oblíbenou činností. Špaňhelová říká, že „*hra má být ze strany dítěte spontánní, plná radosti, vynalézavosti, kamarádství, dobrodružství, podnikavosti.*“ (2008, s. 75) Děti si rády hrají, hrou rozvíjí své vědomosti a nabývají nových zkušeností. V případě, že není zcela patrný stabilní základní kámen pro vývoj dítěte položený ze strany rodiny, „*předškolní věk je také obdobím, kdy lze ještě relativně*

snadno vyrovnat znevýhodnění plynoucí z méně podnětného rodinného prostředí, sociálního či jazykového znevýhodnění.“ (Krejčířová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 181)

Dle Vágnerové (2012) konec této fáze (předškolního období) je určen především sociálně, tedy nástupem do školy. *Předškolní věk je charakteristický stabilizací vlastní pozice ve světě a diferenciací vztahu ke světu.* (Vágnerová, 2012, s. 177)

Ze své pedagogické zkušenosti mohu říci, že název „předškolák“ je v praxi používán pro označení dětí, které navštěvují mateřskou školu posledním rokem a další školní rok je čeká vstup do 1. třídy základní školy, jedná se tedy o děti pěti až šestileté. Toto pojmenování zanechává už jakousi důležitost. Oslovení v dětech probouzí pocity pevného zakotvení ve společnosti, respekt k nim samotným. Už jen samotné pojmenování a nazývání „předškoláky“ je motivuje k seberozvoji, které postupně vede k těšení se do první třídy základní školy. Předškoláky čeká velká životní událost, pomalu se z nich stávají děti školou povinné. Z téměř bezstarostného života se najednou stane život, který může přinést starosti a především změny. První razantní změnou bude pravidelnost, další změnou bude plnění povinností. Každodenní příprava aktovky, vypracování domácích úkolů nemine žádného prvňáčka.

Samotné dítě se s velkou životní změnou neumí vypořádat samo, a proto si musí být jisté, že se má na koho obrátit. Šulová (2012) uvádí, že období přechodu dítěte z mateřské školy do školy základní je velmi náročné pro jeho psychiku. Dítě potřebuje jistotu, že má rodinu, která mu se vším v případě potřeby pomůže. Dle Kropáčkové (2008) je část dětí školou předem strašena. Z úst rodičů a prarodičů jsou často vyřčena vyhrožování a předesílání o nutnosti poslušnosti. Ovšem není už domýšleno, co se odehrává v mysli jedince, jak si to pak vyloží. Dospělý se musí umět naladit na stejnou vlnu, aby pochopil, co dítě v daný okamžik trápí. Herman (2008) ve své publikaci tvrdí, že v každém z nás je „malý mart’an“ a je důležité, zda ho umíme oslovit, vnímat. Budeme schopni se vrátit do svých vzpomínek a s dětmi rozmlouvat, diskutovat o jejich pocitech a sdělit jim, jak jsme se tenkrát cítili my.

2.3 Aktivity v mateřské škole směřující ke školní připravenosti

Dlouhodobým záměrem mateřské školy a snahou učitelů je orientace na komplexní rozvoj dětí předškolního věku po stránce fyzické, psychické i sociální s cílem, „*aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.*“ (RVP PV, 2017, s. 10)

Příprava na školu je zahrnuta v každodenních činnostech a v podstatě zakomponována tak, aby se jedinec rozvíjel ve všech oblastech. „*Spadá sem vše, co se ve výchovně-vzdělávací práci realizuje, spolu s individuálním rozvíjením přirozených dispozic dítěte v oblasti smyslových podnětů, koordinace pohybů v hrubé a jemné motorice, v dovednostech sebeobsluhy i seberealizace, v kognitivních funkcích, jako je vnímání, paměť, myšlení, soustředění, kvalita a správnost vyjadřování. Komplexně propojené působení aktivuje všechny předpoklady pro příjemně prožívané dětství, podporu iniciativnosti a rozvoje vědomostí a dovedností, což je pro další úspěchy dítěte nenahraditelná skutečnost a opora.*“ (Koťátková, 2014, s. 134-135) Šulová (2012) poukazuje na důležitost stálého motivování dětí a vymezení blízkých cílů, které přinesou uspokojení nějaké potřeby dítěte. „*Prostředí mateřské školy by tedy mělo poskytovat příležitosti k výběru a realizace činností, které dětem pomohou rozvíjet se na základě vlastních zájmů a možností.*“ (Krejčová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 79)

Každá mateřská škola má svůj školní vzdělávací plán, který vychází z RVP PV (2017). ŠVP je dále rozpracován do tematických plánů, které jsou většinou rozděleny dle ročních období a dále do konkrétních témat. Každé téma je promyšleno tak, aby se děti rozvíjely ve všech vzdělávacích oblastech (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět). Konkrétnější charakteristika jednotlivých oblastí je uvedena v příloze č. 1. Koťátková (2014, s. 161) zmiňuje, že „*všechny tyto oblasti by ve svém propojení měly obsáhnout individuální i obecný život, blízké prostředí a svět na vhodné a potřebné úrovni. Vycházet z dětských poznatků a zkušeností, na ně navazovat a přitom podněcovat ochotu a zájem dozvídat se a učit.*“

Není zcela zřejmé, zda docházka do předškolního zařízení později ovlivňuje školní úspěšnost dětí. (Greger, Simonová, Straková, 2015) Ovšem Syslová a kol. (2014) jasně uvádí, že dle mezinárodních výzkumů dětem, jež se účastní předškolního vzdělávání, to pomáhá k vytvoření základů k celoživotnímu učení a snižuje nerovnosti ve výsledcích vzdělávání.

2.4 Očekávané klíčové kompetence na konci předškolního období

Odborná literatura (Bednářová 2010, Jucovičová 2014, Verecká 2002) uvádí nespočetné množství informací ohledně dovedností předškolního dítěte. K této skutečnosti je třeba přihlížet s lehkým nadhledem, každé dítě je jiné, je třeba respektovat jeho individualitu. *„Dítě by mělo mít základní návyky chování ve společnosti, mělo by se umět představit, vědět kde bydlí, jak se jmenuje tatínek a maminka, poznat podle obrázku známou pohádku a převyprávět ji.“* (Kreislová, 2008, s. 15) Předškolák musí hlavně přijmout skutečnost, že se stane žákem základní školy. Vágnerová (2001, s. 5) říká: *„aby se dítě čemukoliv naučilo, musí být schopné látku vnímat a pochopit její podstatu, musí se na učení soustředit a zapamatovat si to, co je důležité.“* Nejen schopnost soustředit se je důležitá. Stejně tak je důležité porozumět výkladu a následně své znalosti a poznatky interpretovat. To znamená dobře ovládat jazyk. (Vágnerová, 2001) Andersonová a kol. (1993) uvádí, že dobrý start je rozdělen do tří částí:

1. Pohybové dovednosti

Pohybová dovednost je osvojená (naučená) schopnost vykonat pohybovou činnost. Děti jsou v osvojování pohybových dovedností velmi rychlé a učenlivé.

Učení se pohybovým dovednostem se nazývá motorické učení, tedy motorika se dále dělí na 3 části:

- hrubá motorika
 - udržování rovnováhy, běh, běh poskočný, skákání po jedné noze, skákání snožmo, chytání, házení
- jemná motorika

- koordinace jemných pohybů, senzomotorika

➤ pojetí vlastního těla

2. Řečové a jazykové dovednosti

Dítě musí být schopno komunikovat a překonat ostych, v horším případě strach z neznáma. Jedinec se musí umět domluvit, vyjádřit a vědět alespoň nejzákladnější informace. „*Pro rozvoj řeči je důležité si s dítětem povídat, věci komentovat a nechat mu prostor k vyjádření. Pro lepší pochopení toho, co dospělý dítěti říká, je také vhodné vyjadřovat se konkrétně.*“ (Špaňhelová, 2008, s. 79)

Co by dítě mělo znát:

- názvy částí těla
- osobní informace – jméno, adresa
- určení místa – před, za, vedle
- určení směru – nahoru, doleva
- určení některých písmen, určení hlásky na začátku slova
- barvy
- vyjádřit své potřeby a myšlenky, přání
- dny v týdnu, měsíce
- některá čísla

3. Společenské návyky

Dítě se nejlépe učí v kolektivu svých vrstevníků a většinou je to nevědomky. Učí se jednat s kamarádem, spolupracovat a vyjednávat při případném konfliktu. Dále je třeba poznávat autoritu a jednání s dospělou osobou. Dítěti musí být umožněno, aby zažilo pocit, že je součástí určité skupiny, že někam patří. Dále je důležité ho seznámat s pravidly společenského soužití a naučit ho pravidla respektovat.

Společenské návyky nutné pro školní docházku:

- samostatnost v oblékání, jídle, hygieně

- úcta k majetku ve škole a doma
- schopnost dělit se
- schopnost učit se čekat, až na ně přijde řada
- schopnost učit se půjčovat někomu a půjčovat si
- organizační schopnosti (Andersonová, Fischrundová, Lobascherová, 1993)

Naproti tomu Košťátková (2014) konkretizuje výstupy očekávané na konci předškolního období:

Fyzický rozvoj a pohybová koordinace:

- správnost držení těla
- zvládnutí pohybové dovednosti a prostorové orientace
- házet a chytat míč
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb dle vzoru
- dodržet rytmus v pohybu

Jemná motorika, koordinace ruky a oka:

- ovládat koordinaci ruky a oka
- zvládat jemnou motoriku – navlékat korálky, pracovat se stavebnicí, skládat mozaiky
- správnost držení tužky
- napodobení základních geometrických obrazců (tvarů)

Sebeobsluha:

- zacházet s předměty denní potřeby, pomůckami, nástroji a materiály
- zvládat sebeobsluhu: oblékání, obouvání, zapnutí knoflíků, zavázání tkaničky, samostatně se najíst
- zvládat osobní hygienu

Zdraví, bezpečí:

- pojmenovat části těla a mít povědomí o narození, růstu těla

- chovat se přiměřeně a bezpečně ve známém prostředí
- znát a dodržovat základní pravidla
- mít povědomí o ochraně zdraví, uvědomovat si, co je bezpečné a nebezpečné

3 Aspekty ovlivňující přechod dítěte z mateřské školy do školy základní

V kolektivu dětí bývají velké rozdíly. Často jsou zaregistrovány při počátku školní docházky. Nelze srovnávat dítě, kterému bylo čerstvě 6 let, s výkony dítěte, kterému bylo již 7 let.

Rodiče a mnohdy i učitelé se neubrání srovnávání dětí mezi vrstevníky. Dostatečně se nedbá na skutečnost, že je třeba respektovat individualitu jedince. Učitel by se měl snažit brát v potaz individualitu a potřeby jedinců a především se snažit o využití všech potencionálních možností dítěte v rámci zajištění bezproblémového nástupu do 1. třídy základní školy. *„Každé dítě vyrůstá v určitém prostředí a vlastnosti tohoto prostředí jeho vývoj nějakým způsobem ovlivňují. Využití a rozvoj předpokladů závisí na podnětnosti prostředí, především rodinného, a později i na přístupu školy a učitele.“* (Vágnerová, 2001, s. 17) Vliv prostředí, v němž dítě vyrůstá, je velmi důležitý. Prostředím není myšleno jen interiér, ale celkově obydlí a především rodinné zázemí, následný přístup k dítěti od nejen dospělých jedinců, s nimiž dítě sdílí společnou domácnost.

Aspektů, které ovlivňují dítě před zahájením povinné školní docházky, je hodně. Záměrně uvádím například charakterové vlastnosti jedince. Introvert nemá potřebu ventilovat všechny své nabyté zkušenosti, vědomosti a otevře se jen tomu, komu důvěřuje a s nímž se cítí dobře. Dále je nutné přihlížet na věk dítěte, fyzickou a psychickou zralost, životní podmínky, sociální podmínky, školní zralost a připravenost a především rodinné zázemí.

3.1 Školní zralost a připravenost

V odborných publikacích tyto dva pojmy bývají často zaměňovány, překrývají se nebo jsou zcela odděleny, ale vzájemně se doplňují. Nabízí se otázka, jaká má vlastně dítě splňovat kritéria, aby bylo zralé a připravené do základní školy? *„Povinná školní*

docházka začíná počátkem školní roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školní roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.“ (§ 36, odst. 3, novela školského zákona 561/2004 Sb.)

Děti v České republice většinou nastupují do školy ve věku 6 let, ale je i mnoho školáků, kteří dovrší věku 7 let již na počátku školní docházky. *„Rozdíl mezi právě šestiletým (v srpnu narozeným) dítětem a téměř sedmiletým (o rok dříve v září narozeným) dítětem je obrovský. V tomto věku je znát každý měsíc. Nervová soustava postupně dozrává.“* (Beníšková, 2007, s. 20) Již tento fakt může sehrávat rozdíly mezi dětmi v oblasti školní zralosti a připravenosti do 1. třídy základní školy. V prvních třídách se tedy setkávají děti šestileté, dále děti, kterým byl udělen odklad školní docházky, ale mohou zde být i děti pětileté, kterým byl umožněn tzv. předčasný nástup do základní školy. Je důležité brát na zřetel, že odklad dětem není dáván jen z důvodu nezralosti, ale i z dalších důvodů. Zatímco dříve se rodiče styděli, že potomkovi byl udělen odklad školní docházky (bylo doporučeno odborníky z důvodu nevyspělosti), v nynější době se to stává trendem a častým důvodem odkladů je vyznávání názoru ohledně prodloužení dětství. (Greger a kol., 2015)

Posuzování školní zralosti a konkrétních situací jedinců je třeba ponechat v rukou odborníků, to nejen psychologů a pediatrů, ale i přihlížet názoru a postoji učitelů preprimárního vzdělávání, kteří děti dobře znají a každý den vidí jejich působení v kolektivu. Mohou posuzovat výkony v porovnání s vrstevníky. Jejich názory, náhledy, postoje by neměl rodič brát na lehkou váhu. Diagnostikování školní zralosti a připravenosti dítěte je nesmírně důležité. Již pouhým okem zkušeného učitele lze sledovat, jak se děti projevují při různých činnostech. Na základě postřehů učitele ohledně vývoje dítěte je třeba informovat rodiče a situaci dále řešit.

3.1.1 Školní zralost

Pojem „školní zralost“ je důležitým mezníkem ve vývoji dítěte a nese nespočetné množství okolností, jež souvisí s bezproblémovým zahájením školní docházky a přijmutím role školáka. Je třeba opravdu dobře posoudit, zda je dítě pro školu vyzrálé. Souvisí to nejen s prvními okamžiky ve školních lavicích, ale i s celkovým přístupem dítěte k celoživotnímu vzdělávání.

Ne všechny 6 - leté děti jsou na tom stejně. U dětí je každý měsíc vývoje znatelný, tudíž není samozřejmé, aby dítě narozené v jarních měsících na tom bylo stejně jako děti, které mají narozeniny již před Vánocemi. Ve velké míře závisí na komunikaci mezi učiteli a rodiči.

Pro pochopení problematiky školní zralosti lze nahlížet ze dvou pohledů a to pedagogicko-psychologického a z oblasti školské legislativy.

Školní zralost je v pedagogicko-psychologickém pojetí chápána jako „stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 243)

Z pohledu školské legislativy je školní zralost otevřena možnosti: *není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.*(§ 37 novela školského zákona č 561/2004 Sb.)

S určitostí lze chápat, že je třeba přihlížet k individuálním možnostem jedince a brát na zřetel další okolnosti, jež na něj působí. Kropáčková (2008, s. 12) vymezuje školní zralost jako „stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost

začít školní docházku a zvládnout požadavky výuky. Jedná se o výsledek biologického zrání nervového systému a celé dosavadní zkušenosti dítěte.“ Šulová (2012) vnímá školní zralost jako určitý stupeň zralosti CNS, který je podmínkou pro druhy učení vyžadované ve škole. Bednářová (2010, s. 2) uvádí, že školní zralost můžeme obecně definovat jako *„dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu; nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí.“*

Ne každý jedinec je ve všech vymezených oblastech způsobilý, a přesto je posouzen jako zralý pro školní docházku. Je třeba dbát i na dobu odborného posuzování jedince, každý měsíc ve vývoji jedince je znát. Z jednotlivých definic lze tedy školní zralost chápat jako takový stav tělesných a psychických vlastností jedince, které souvisí se zvládnutím školní docházky a požadavkům, jež škola vyžaduje.

Na základě analýzy dostupných odborných zdrojů lze říci, že by dítě mělo být schopné se adaptovat na nové prostředí, přijmout roli žáka a vypořádat se s mnoha změnami ve svém životě. Být schopno pochopit, že hra nebude celodenní záležitost, ale je třeba zvládat organizovanou činnost. Dokázat se odpoutat od zábavy a být soustředěn.

Školní zralost zahrnuje několik oblastí, které na sebe vzájemně působí, kompenzují a doplňují se.

Je nutné zmínit ty nejzákladnější a uvést, co konkrétně zahrnují:

➤ **fyzická zralost**

Fyzické předpoklady jedince (výška, váha, celková kvalita zdraví) patří mezi první znaky školní zralosti. Fyzickou zralostí je chápána schopnost obstát v náporu školních aktivit. Bezespory musí jedinec oplývat tělesnou silou a zvládat například denně nosit školní tašku. Tělo jedince by mělo odolávat únavě.

➤ **psychická zralost**

Kvalita vyjadřování, úroveň kognitivních znalostí dítěte jsou pro zralost na školní docházku nepostradatelné. V dítěti by měla panovat touha po poznání a chtíč získávat nové informace, zkušenosti. Také je důležité mít určité předpoklady a zkušenosti ke zralosti pro výuku čtení a psaní.

➤ **sociální zralost**

Dítě by mělo být rádo v kolektivu svých vrstevníků a mělo by umět s nimi komunikovat. Je třeba, aby znalo a především respektovalo základní pravidla společenského chování a soužití v kolektivu a bylo schopno spolupracovat.

➤ **emoční zralost**

Jedinec se musí smířit s odloučením od rodiny a být schopný ovládat své pocity a dojmy.

Mnozí autoři (Bednářová 2010, Kropáčková 2008, Šulová 2012, Vágnerová 2012) se na základě svých pojetí školní zralosti shodují v tom, že školní zralost je podmíněna především biologickým zráním organismu a dále zahrnuje oblast zralosti: psychické, sociální a emoční.

Je otázkou, zda nechat dítě předškolního věku dozrávat samostatně a spontánně nebo znatelně přispívat a zlehka korigovat cestu ke školní zralosti. Pozorovat dítě, nechat mu svobodu a využít příležitost, kdy dítě nenápadně někam posouváme. Mezi další činitele ovlivňující rozdíly mezi dětmi patří: rodinné zázemí, podmínky školy, finanční situace rodiny, genetiky, věk dětí (děti narozené v září mají větší náskok, než děti, které slaví šesté narozeniny těsně před zahájením školní docházky).

3.1.2 Diagnostika školní zralosti

Posoudit, zda je dítě na školu zralé, není vůbec jednoduchá záležitost. Je nutné přihlížet k více okolnostem. Školní zralost je v současnosti posuzována dle komplexu testových metod v pedagogicko-psychologické poradně.

Rozhodnout se, zda dítě zahájí školní docházku, je na rozhodnutí zákonných zástupců dítěte, tedy rodičů. V případě, že si rodiče nejsou jisti, mohou se poradit. K posuzování školní zralosti dítěte jsou odpovědní psychologové a pediatři. Ovšem nejprve je vhodné komunikovat s pedagogy mateřské školy, pro něž je setkání s dítětem na denním pořádku. Ti, hned po rodičích, tráví s dětmi nejvíce času a vidí je tzv. v terénu, jednak mezi vrstevníky a také při různých, nejen rozvíjejících činnostech. Pedagog, který se

každodenně setkává s dítětem, může rodiče upozornit, pokud se mu dítě v určitých oblastech nejeví jako vyzrálé a připravené k zvládnutí nárokům základní školy. Musí dbát na skutečnost, že názor rodičů je v tomto případě dominantní. Zkušený pedagog by si v téhle situaci měl umět poradit a danou situaci řešit a v případě pochybností rodiče upozornit.

Bednářová (2010) pro posuzování školní zralosti vymezuje tyto oblasti:

- SOMATICKÝ VÝVOJ A ZDRAVOTNÍ STAV
- ÚROVEŇ KOGNITIVNÍCH FUNKCÍ
- OBLAST EMOCIONÁLNĚ-SOCIÁLNÍ
- PRÁCESCHOPNOST

Jednotlivé oblasti jsou charakterizovány dále v textu, čím je objasněno, proč jsou zahrnuty do kritérií k posuzování školní zralosti.

SOMATICKÝ VÝVOJ A ZDRAVOTNÍ STAV

Prvním prvkem pro posuzování jedince je jeho tělesný vývoj. K posouzení je kompetentní pediatr či odborný lékař. Váha a výška dítěte sice může na něco poukazovat, ale jistě není prvořadým ukazatelem. Tělesná nevyspělost ovšem může hrát roli v rámci pobývání v kolektivu. Růstově malý jedinec, kde jsou všichni vyšší, se může cítit méněcenný, ohrožený. Dále to může vést k časté únavě, nižší odolnosti v psychofyzické zátěži. Zdravotní stav jedince je také nutné posoudit. Pokud dítě v průběhu preprimárního vzdělávání často chybí, je nemocné, v primárním vzdělávání to ponese další problémy, jež souvisí s doháněním látky a celkové výuky.

KOGNITIVNÍ FUNKCE

Dobrá úroveň rozumových schopností je nutná pro zvládnutí trivia (psaní, čtení, počítání). Právě rozumové schopnosti jsou důležitým předpokladem pro úspěšný start ve škole. Dítě, které nemá zájem o získávání nových informací, má problém se soustředit, nejeví zájem o poznávání a novou zkušenost, těžko vydrží sedět v lavici a bude do školy chodit rádo.

Schopnosti patřící do skupiny kognitivních předpokladů a jejich rozvoj:

- **Vizuomotorika, grafomotorika**

Pro rozvoj vizuomotoriky a grafomotoriky je důležité poskytovat dítěti možnost přirozeného pohybu a dostatek sportovních aktivit. Dopřát mu samostatnost, neboť při oblékání a stolování se rozvíjí koordinace těla a jemných pohybů rukou, souhra rukou a očí. Mezi důležité prvky v hračkách jsou považovány stavebnice, skládky, mozaiky, šňůrky a korálky. Je vhodné dítě motivovat k rukodělným činnostem (práce s modelínou, nůžkami).

- **Řeč**

Je třeba, aby dítě především mluvenému dobře rozumělo, pochopilo, co je po něm žádáno. Řeč se prolíná s myšlením, to, co si dítě myslí, sděluje. Nejen pro sdělení, ale také pro soužití a postavení v kolektivu je řeč důležitá. Předškolní období je pro vývoj řeči zásadní a měli bychom mu věnovat náležitou pozornost. Aktivní slovní zásobu lze rozvinout samotným povídáním a vyprávěním o běžných situacích, zážitcích každého dne. Dalšími aktivitami pro rozvoj řeči jsou čtení pohádek, zpívání, učení básniček a říkadel. Především je nutné si na dítě udělat čas a odpovídat na jeho dotazy.

- **Sluchové vnímání**

Sluchové vnímání má zásadní význam pro vývoj řeči. V případě oslabeného sluchového vnímání mohou ve škole nastat problémy v psaní, čtení, zapamatování si. Rozvoj sluchového vnímání dítěte podpoříme čtením pohádek, vyprávěním příběhů, hraní her na lokalizaci zvuku, rozeznáváním zvuků z prostředí. Mezi obtížnější činnosti patří vytleskání slov (slabiky), určení hlásky na začátku a konci slova, hledání rýmů aj.

- **Zrakové vnímání**

Zrakem přijímáme nejvíce informací. Zrakové vnímání ovlivňuje rozvoj řeči (myšlení), vizuomotorické koordinace a prostorové orientace. Pojmenování běžných barev, rozpoznání některých číslic a písmen, by mělo předškolní dítě zvládnout. Dále by mělo být schopno vyhledat známý předmět na obrázku, tvar dle předlohy, sledování určité linie mezi ostatními liniemi. Hry jako pexeso, mozaiky, stavění stavebnice dle předlohy, domino, nenásilným způsobem procvičují zrakové rozlišování.

- **Vnímání prostoru**

Pro orientaci v prostředí, osvojování si pohybových a sebeobslužných dovedností, rozvoj herních aktivit, grafomotoriky a pozdějších školních dovedností, je vnímání prostoru důležité. Dítě nejprve chápe a později aktivně používá pojmy nahoře – dole, vpředu – vzadu, vpravo – vlevo. Patří sem i chápání a používání předložkových vazeb (do, na, za, v, před...) a pojmů (nízko, vysoko, blízko...) Dítě by mělo být učeno polohu ukázat a pojmenovat na vlastním těle, v prostoru, na obrázku. Rozvoj této dovednosti lze podněcovat při každodenních činnostech – při pobytu venku, ve hře, při pohybové aktivitě.

- **Vnímání času**

Orientovat se v čase je podmínkou pro uvědomění si časové posloupnosti, posloupnosti úkonů při běžných činnostech. Rozvíjíme vnímání času na základě pojmenování děje a činnosti. Dítě vedeme tak, aby se orientovalo ve sledu základních činností obvyklých pro určitou dobu (ráno až večer). Změny v přírodě, činnosti, které jsou typické pro roční období, to vše učíme dítě vnímat. Diskutujeme o tom, co bude později, před tím, nyní, nakonec, tedy učíme nejen chápat tyto pojmy, ale i vnímat časovou posloupnost. Pro vnímání času napomáhá i určitý režim dne, týdne.

- **Základní matematické představy**

Mnoho schopností a dovedností (zrakové, sluchové, hmatové, motorika, prostorové a časové vnímání) se podílí na utváření matematických představ. Pro pozdější utváření číselné představy (určení počtu prvků, číselné řady, číselné operace) jsou základem „předčíselné představy“. Tím chápeme porovnání (krátký – dlouhý, malý – velký), třídění dle druhu (oblečení, ovoce, zelenina, zvířata), třídění dle barev, dle velikosti, podle tvaru. Dítě si tyto schopnosti procvičuje např. vyčleněním prvku, který do skupiny nepatří, dále řadí dle velikosti, tvaru a barvy. Pro rozvoj základních matematických prvků se nejprve pracuje s předměty a poté s obrázky. V předškolním věku je charakteristické pochopit množství do 6. (Bednářová, 2010)

PRÁCESCHOPNOST

U budoucího školáka by neměl chybět smysl pro zodpovědnost a povinnost. Musí si uvědomovat, že úkoly se plní a pokud se začne, je třeba aktivitu i dokončit. Dokázat se

pro daný úkol nadchnout a soustředit mu svou pozornost. Rozlišují se dva typy soustředění a to na podnět, jež spontánně zaujal a soustředěnost u činnosti vyžadující záměrnou koncentraci pozornosti.

Částečná samostatnost se vyžaduje u dětí již v předškolním vzdělávání, a tedy přiměřená míra samostatnosti je u školáka samozřejmá. Samostatností se bere např. orientace v pomůckách, v učebnici, ohlídání si svých věcí, komunikace s dospělým, nachystání věcí na každý předmět.

EMOCIONÁLNĚ-SOCIÁLNÍ ZRALOST

„Od dítěte se očekává dostatečná míra emocionální stability, věku přiměřená zvládnutí emocí, sebeovládání, také odolnost vůči frustraci (nezdaru, neúspěchu, překážkám).“
(Bednářová, 2010, s. 6)

Každé dítě určité situace zvládá jinak. Je třeba brát v potaz i charakterové vlastnosti jedince. Někdo dokáže vše brát s úsměvem na tváři, ventilovat ven a v případě problému se někomu otevřít, nezdar ho neodradí. Jiný jedinec je uzavřený, pro své sdílení pocitů má úzký vzorek blízkých lidí, neúspěchy se neobejdou bez pláče a zklamání, které může vést k rezignaci.

Vedle emocionální zralosti je stejně důležitá i sociální vyspělost. Dokázat se odloučit od rodiny, adaptovat se na nová prostředí, k tomu rozhodně napomáhá, když se dítě účastní preprimárního vzdělávání a tyto zkušenosti si nese dál. Dále získávat zkušenosti v oblasti komunikace s vrstevníky, dospělými. Možnost být mezi svými vrstevníky přináší nejen první přátelské vztahy, ale i povědomí o pravidlech společného soužití a jejich respektování. (Bednářová, 2010)

Kdykoliv si rodič není jistý, zda je dítě na školu zralé, je vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně nebo ve speciálně pedagogickém centru nezbytné. Posouzení školní zralosti je užitečné i v případě pouhého váhání či pochybování, zda do školy dítě dát či ne. (Beníšková, 2007) Jestliže rodiče vyhledají pomoc pedagogicko-psychologické poradny, budou oni sami nejprve rozmlouvat s psychologem či speciálním pedagogem a musí očekávat, že jejich dítě bude podrobeno minimálně jednomu diagnostickému testu školní zralosti.

Mezi nejznámější a nejvíce používaný test patří Jiráskův orientační test školní zralosti.

Dle Kohoutka (2006) lze u dítěte rozpoznat známky školní nezralosti na základě určitých projevů. Mezi tyto projevy patří např. komplikace při odloučení od rodičů, nenavazování kontaktů nebo naopak chování bez zábran. V případě plnění úkolů není dítě schopno pracovat samostatně a potřebuje individuální pomoc, při práci se snadno rozptýlí a je nesoustředěné. Komunikace vážne, neboť je dítě bázlivé nebo má potíže s vyjadřováním či malou slovní zásobou.

V případě nedostačujícího posouzení školní zralosti můžeme dítěti zkomplikovat pobyt ve školních lavicích. Dítě se jednak nebude cítit dobře a následně to může vést například: k horšímu prospěchu, k celkové nesoustředěnosti, k emoční labilitě, k pocitu méněcennosti, ke špatnému pojetí a přístupu k celoživotnímu vzdělávání, k časté absenci z důvodu nemoci či jen vymyšlených chorob (neurotické, psychosomatické potíže), psychopatologické projevy – školní fóbie. (Bednářová 2010, Kohoutek 2006, Vágnerová 2012)

3.1.3 Školní připravenost

V době nástupu do základní školy se v životě dítěte dějí velké změny. Dítě musí být na tento fakt postupně připravováno. Školní připravenost je „*souhrn předpokladů dítěte pro úspěšné zvládnání školního života a nároků vyučování.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 241) Podle Kropáčkové (2008) ho pedagogové využívají k vystižení určité úrovně dovedností, vědomostí a návyků, které by mělo dítě samostatně zvládat před vstupem do 1. třídy základní školy. Vágnerová (2012) zmiňuje, že školní připravenost ovlivňují postoje a kompetence, závisující na sociální zkušenosti. Záleží na postoji rodiny ke škole a k celkovému školnímu vzdělávání. Za zcela výstižnou a srozumitelnou považují definici Kohoutka (2006, s. 5): „*školní připraveností rozumíme dosažení takového stupně v tělesném a duševním vývoji, který umožňuje, aby dítě bylo schopno bez újmy na tělesném a duševním zdraví vyhovovat nárokům, které na ně klade školní vyučování, a dosahovat vzhledem ke svému nadání a své pili přiměřených školních výsledků. Je to takový stupeň tělesného a duševního rozvoje, který umožňuje dítěti bez obtíží se účastnit společného vyučování ve třídě.*“

Být připraven není lehká záležitost. Někdo exceluje v oblasti kognitivní, jiný píše v oblasti komunikativní a umí si získávat okolí jiným způsobem. Být připraven znamená i umět reagovat v určitých situacích. Nespoléhat v každé situaci, že mi bude oporou někdo druhý. Již v předškolním vzdělávání je třeba se připravovat na realitu běžného života.

Neopomenutelným faktem je, že to vlastně není vše jen o dítěti a jednotlivcích, kteří ho ovlivňují. Přikláním se ke studiím a názoru Carltonové a Winslera (1999) in Greger a kol. (2015), ze kterého vyplývá, že školní připravenost nespočívá jen na bedrech dětí, ale také na škole, která má být připravená na příchod dítěte. Většina škol již tento fakt považuje za důležitý, a proto pečlivě vybírá učitele, kteří se specializují přímo na první ročníky základních škol. Jestliže si rodič uvědomuje, že lze dítěti ke školní připravenosti pomoci, Bednářová, Šmardová (2015) poukazují na program Edukačně stimulační skupiny, jež si klade za cíl komplexně a systematicky rozvíjet předškolní děti. Jeho snahou podněcovat děti ke zvědavosti a postupně si zvykat na cílenou práci a dbát na soustředěnost při plnění jednotlivých úkolů. Umožňuje přítomnost rodičů při edukaci dítěte, poněvadž rodič získá podnět pro práci s dítětem a především praktické ukázky.

3.1.4 Diagnostika školní připravenosti

K posouzení školní připravenosti je kompetentní učitelka preprimárního vzdělávání, která zjišťuje, zda je dítě zralé a připravené zvládat školní nároky. Na základě informací v článku Kohoutka (2006) je patrné, že školy jsou v orientačním zjištění připravenosti dětí nejednotné, neboť každá škola má své vlastní metodiky, jež jsou postaveny na základě individuálních zkušeností pedagogů.

Kohoutek (2006), Kropáčková (2016), polemizují, že školní připravenost souvisí s biologickými vlivy (genetické faktory), s výchovou a vlivem vnějšího prostředí. Jde především o oblast sociálních zkušeností, např. připravenost na roli žáka základní školy, verbální připravenost, připravenost na zvládnutí norem společenského chování.

Ležalová (2012), Opravilová (2016) odkazují na několik oblastí, které učitelka u dítěte pozoruje. Zprvu lze sledovat dítě při spontánní hře a pozorovat, jak se dítě celkově ke

hře staví, jak zvládá herní situace, zda se tvořivě projevuje a především jestli je v zájmu o hru vytrvalé. Důležité je mapovat jeho chování, aktivitu, samostatnost a sebeobsluhu. Dále je nutné pozorovat dítě při didakticky zaměřených činnostech. Lze vymezit konkrétní oblasti pro pozorování: míra soustředění a schopnost udržet pozornost, nápaditost a tvořivost, která je v činnosti uplatněna, dodržování pravidel, schopnost rozhodnout se pro určité řešení, využití vlastních zkušeností dítěte, uvědomování si vlastních chyb a poučení, které z nich dítě dokáže vytěžit, schopnost dokončit činnost, komunikace mezi dětmi.

Důležité je vést si dokumentaci, která neobsahuje jen obecné informace o daném jedinci, ale také poznámky o pokrocích ve vývoji jedince nebo naopak stagnaci. (Opravilová, 2016) Pro kvalitní posouzení školní připravenosti je zapotřebí právě průběžná diagnostika dítěte. Ležalová (2012) se zmiňuje, že průběžný vývoj lze zaznamenávat do portfolia, jež učitelka založí každému dítěti při zahájení docházky do mateřské školy. Portfolio komplexně vypovídá o úrovni vzdělávání, vyspělosti dítěte. Ovšem tento postup práce je časově náročný, neboť kvalitní portfolio se skládá z doslova literárních záznamů učitelky, výtvarných prací dítěte, vypracovaných pracovních listů. To znamená, že buď si učitelka zaznamenává průběžně poznámky a zakládá do portfolia nebo hodnotí dítě celkově např. jednou měsíčně. Další variantou je záznamový arch, kde jsou předem vymezeny konkrétní oblasti k hodnocení úrovně jednotlivců a zaznamenává se do nich 3x – 4x za školní rok. Vzhledem k tomu, že se učitelka s dítětem setkává prakticky denně (všední dny), je schopná sledovat dítě a o vývoji a především posouzení školní připravenosti informovat rodiče. Na případné nedostatky je vhodné rodiče informovat průběžně, aby mohlo docházet k úplnému odstranění nedostatků a mezer nebo alespoň k jejich redukci.

3.2 Rodinné zázemí

Za důležitý mezník k ovlivnění školní zralosti se především považuje rodina a širší místní společenství, jež zodpovídají za hladký přechod dítěte do povinného vzdělávání. (Greger, Simonová, Straková, 2015) „*Rodina je nejvýznamnější sociální skupinou, která*

zásadním způsobem ovlivňuje psychický vývoj dítěte. Všichni členové rodiny jsou ve vzájemné interakci, vzájemně se ovlivňují a přizpůsobují, často neuvědoměle.“ (Vágnerová, 2012, s. 17) Helus (2007) vnímá rodinu jako činitele, jež se svými znaky promítá do osobnosti dítěte, ovlivňuje jeho vývoj a osobnost. Uspěchaná doba a vytíženost obou rodičů často vede k zajišťování hlídání svých potomků, dále k poptávce po zájmovém kroužku. Snahou rodičů je, aby bylo o dítě postaráno a něčemu se učilo. Nesmí být zapomínáno, že láska a pozornost jsou těmi nejstabilnějšími pilíři v jeho výchově a vzdělávání. Dle Petitcollin (2009) je dnešní rodina velmi úzká. Děti mnohdy neznají členy širší rodiny. V horších případech z důvodů rodinných sporů nemají děti možnost se stýkat ani se svými prarodiči. *„Rodina navzdory proměnám, kterými prochází, problémům, s nimiž je konfrontována, a pochybám, kterým čelí, zůstává svěbytným druhem lidské pospolitosti, bez kterého si většina současníků nedovede svůj život představit.*“ (Helus, 2007, s. 149) Rodina by měla plnit základní funkce:

- uspokojuje základní, primární potřeby dítěte
- uspokojuje velice závažnou potřebu organické přináležitosti dítěte
- skýtá v dítěti již od nejútlejšího věku akční prostor, tzn. prostor pro jeho aktivní projev, činnou seberealizaci, součinnost s druhými
- pozvolna uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení
- výrazně určuje prvopočáteční prožitek sebe sama jako chlapce/dívky
- skýtá v dítěti bezprostředně působící vzory a příklady
- v dítěti zakládá, upevňuje a dále rozvíjí vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého
- otevírá dítěti příležitost vejít do mezigeneračních vztahů a tím hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení
- prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel rodina navozuje v dítěti představu o širším okolí, o společnosti a světě
- rodina je dětem a dospělým prostředím, kde se mohou svěřit, očekávat moudré vyslechnutí, radu a pomoc – je útočištěm v situacích životní bezradnosti.

(Helus, 2007, s. 149-151)

Rodiče by měli pro své potomky být příkladem. *„V celém životě je rodič pro dítě vzor. V předškolním věku dítěte od rodiče (často i neuvědoměle) přebírá mnoho věcí, bere je*

jako vzor pro sebe. Jsou to názory rodiče, jeho přístup k věcem, ale také jeho gesta, postoje, způsob vyjadřování. Často má rodič zkušenost, že najednou vidí nebo slyší své dítě, jak druhému dítěti odpovídá stejným způsobem jako on sám.“ (Špaňhelová, 2008, s. 93) Ze zkušenosti předškolního pedagoga vím, že při různých činnostech v MŠ děti nevědomky imitují soužití v jejich rodině. Například jak všemu v jejich rodině velí maminka, jak s ostatními členy rodiny jedná. V horších případech se provalí i domácí násilí ze strany tatínka vůči mamince.

Děti potřebují komunikovat a mít dostatek času, který jim rodinní příslušníci věnují. Je důležité podporovat v dětech jejich přirozenou zvědavost, dychtivost po získání nových informací a zkušeností. *„Rodič má být ve vztahu k dítěti pravdomluvný, má si najít chvíli, kdy si s dítětem promluví, pomůže mu tak orientovat se ve věcech, rozumět jim. Pokud se dítě jeví jako nemluvné, které nepotřebuje vysvětlování, je to často jen zdání. Toto dítě si spíše nechává více věcí v sobě, přemýšlí o nich, někdy mu až příliš vrtají hlavou a dělají „neplechu“ ve vnitřním prožívání.“ (Špaňhelová, 2008, s. 94)*

3.2.1 Předškolák v domácím prostředí

To, co nejvíce dítě ve věku do 6 let potřebuje je pohlázení, něžnost, pochvala, pocit bezpečí, zkrátka náruč plná lásky. Všechny vyjmenované zdánlivě obyčejné věci potřebné k životu jsou mnohdy vzdálené. Naši potomci musí cítit, že jsou milováni. V případě, že je tomu opakem, může dítě pociťovat strach v ohrožení světem i v dospělosti.

Na každého rodiče, v období posledních měsíců před nástupem dítěte do první třídy základní školy, doléhá panika. Neustále řeší, co všechno musí jejich dítě umět. Méně je někdy více. Podporujme v dětech především zvědavost, touhu poznávat a zkoušet. *„Civilizace uvrhla rodiče do role těch, kteří stále něco zakazují a svými zákazy reagují na mnohá drobná dětská potěšení.“ (Ginott, 2015, s. 105)* Tím jsou myšleny například oblíbené hry s vodou, bahnem aj. Dále jsou tím myšlené i neustálé zákazy předcházející možnému potencionálnímu nebezpečí. Malí „zvídálkové“ chtějí zážitky, z nichž si odnášejí poznatky a zkušenosti. Zkušenosti a zážitky sice lze sdělit, ale děti by si to měly prožít samy, tím se nejvíce naučí, neboť některé zkušenosti jsou nepřenositelné.

Velká míra upozorňování na běžná nebezpečí přináší spíše opačný efekt. Je třeba kontrolovat a regulovat potencionálně možný úraz, ale také i poskytnout možnost si vyzkoušet a zjistit, proč je samotný aktér upozorňován.

Často se vytrácí smysly našeho žití a tedy i vzdělávání a rozvíjení člověka samotného. Dnešní rodiče by měli mít na zřeteli, že výuka není jen osvojování si určitých znalostí a dovedností. Děti potřebují především prožívat, tím se nejlépe učí. Motivace je klíčem k budoucímu úspěchu. Na děti jsou zbytečně kladeny velké nároky a často dochází k úplné demotivaci až odporu k celoživotnímu vzdělávání. Ztotožňuji se s názorem Franclové (2013), že posláním výuky je zabezpečování jejich čtyř základních dimenzí: učit se poznávat, jednat, žít pospolu a být (nabývat osobnostních způsobilostí odolnosti, pozitivního sebepojetí apod). Tyto dimenze jsou převzaty z významné publikace UNESCO *Učení je skryté bohatství* (1997, s. 49 – 57) a jsou více konkretizované v příloze č. 2.

3.2.2 Pohled rodičů na význam vzdělání

V předškolním věku ve velké míře děti navštěvují zájmové kroužky všeho druhu. Hlavně ať se dítě rozvíjí všemi směry, získává co nejvíce informací a znalostí. Jestli ho to unavuje, na to se často nemyslí. *„Kromě toho, že očekávání rodičů jsou nepřiměřeně velká na to, aby je unesla malá dětská ramena, dávají dítěti příliš velkou moc, která poškozují vztah mezi ním a rodiči.“* (Petitcollin, 2009, s. 8)

Mezi veřejností je stále kladen především důraz na rozvoj kognitivních dovedností. Ale ty nesmí zastínit ostatní vzdělávací aspekty jako například rozvoj fyzické zdatnosti a obratnosti, umělecké dovednosti a dále rozvoj vztahu k přírodě. (Greger a kol., 2015) Do popředí se ve společnosti neustále dostává důraz na rozumovou inteligenci. Inteligenci jako takovou lze definovat jako *„schopnost orientace v nových situacích na základě rozpoznání podstatných souvislostí a vztahů. Označení pro soubor poznávacích schopností, které se projevují v procesech poznávání, učení, řešení problémů, schopnost přizpůsobit se, orientovat se v nových situacích na základě určování podstatných souvislostí a vztahů.“* (Kolář a kol., 2012, s. 56) Je zapomináno, že stejně důležitá je *emoční inteligence*, jež je ve slovníku psychologie definována jako *„povědomí o*

emocích a schopnost ovládat je správným a prospěšným způsobem.“ Wharamová (2014) k pojmu emoční inteligence vyjadřuje několik myšlenek. Tvrdí, že se každý jedinec rodí s potencionálem emoční inteligence, ale upozorňuje i na fakt, že emoční inteligence může být v člověku udušena. Emoční inteligence často předčí IQ. V tzv. „měkkých“ oblastech, kde intelekt pro dosažení úspěchu není tak důležitý a tedy kognitivní schopnosti nemají takovou váhu jako empatie a emocionální sebeovládání. (Goleman, 2011) Emočními schopnostmi je rozuměno např. vnímání vlastních potřeb, umění poradit si se svými emocemi v mezilidských vztazích, ve vztahu k sobě, pochopení potřeb druhých lidí. Dítě potřebuje pevné rodinné zázemí, od rodičů a ostatních rodinných členů cítit velikou oporu. Musí mu být dodáváno sebevědomí a jistota, že se může v případě selhání a poklesu sebedůvěry, na koho obrátit. Tlak na výkon je v dnešní společnosti velmi výrazný. Ovšem je opomíjeno, že věnovat dítěti dostatek pozornosti a trávit s ním společný čas, to vede k tomu, aby se dítě rozvíjelo. I děti by do všeho měly větší chuť, nedocházelo by k neshodám, stresu.

„Vzdělávání je proces osvojování nových vědomostí, dovedností návyků a postojů. Také se jedná o proces formování osobnosti, názorů a zájmů. Vzdelávání se vztahuje především k socializaci jedince, přičemž největší důraz je při vzdělávacím procesu kladen na rozvíjení poznávacích stránek a kvalit jedince. V procesu vzdělávání dochází k osvojování vědomostí, dovedností, postojů, hodnot, norem a metod dalšího získávání poznatků.“ (Čabalová (2009) in Zormanová, 2014, s. 21) Rodiče by si měli uvědomit, že vzdělání nespočívá jen v nabytí informací a znalostí, ale především v rozvíjení osobnosti a vytváření charakterního člověka. To souvisí i s potřebou vrstevníků a rozvojem mezilidských vztahů, které jsou důležitou součástí našeho života. Nelze vždy považovat za samozřejmé, že se do dětského světa dostanou sami. Mezilidské vztahy přispívají k rozvoji osobnosti a sociálním dovednostem. (Kotátková, 2014)

4 Spolupráce

Pro pojem spolupráce se odborněji využívá termín kooperace. *„Základem je společná činnost několika osob nebo skupin, která směřuje k dosažení stanovených cílů. Kooperaci provází otevřenost, přátelství, snaha poradit a vzájemně si pomáhat. Pozitivně ovlivňuje vztahy i výsledky učení.“* (Kolář a kol., 2012, s. 67) Jestliže se má dítě posouvat vpřed a rozvíjet se, je třeba brát na vědomí, že to není jen v rukou jednotlivých vzdělávacích institucí (mateřské a základní školy), tedy pedagogických pracovníků. Mělo by být navazováno na působení, péči, výchovu a vliv rodičů. Tudiž dva velké vlivy se musí spojit a kooperovat. Spolupráce je potřebná jednak mezi jednotlivci a to učitelem a rodičem, ale je nutná i spolupráce mezi institucí a rodičovskou veřejností. Na základě spolupráce se buduje vztah rodiny a školy. Ve vztahu rodiny a školy je škola institucí, která musí mít reálný zájem na tom, aby v trojúhelníku žák – rodič – učitel byli všichni spokojeni a naplňovala se základní poslání školy. (Majerčíková, 2011)

Dle Majerčíkové (2011) se vztah rodiny a školy především odvíjí od spolupráce učitele s rodiči. To, jak učitel působí a ve svém nitru má, za jakým účelem své povolání vykonává, rodiče ihned poznají. Dále se zmiňuje, že na základě společensko – politických změn se pojetí spolupráce posunulo vpřed, neboť rodina se stává aktivnějším prvkem činnosti školy. V případě dobré komunikace a spolupráce to přináší samá pozitiva. Rodiče jsou následně více komunikativní, otevření a ochotní s učitelem o všem diskutovat. Jestliže si rodič váží práce učitele, který učí jeho ratolest, ocení to obě strany. Kreislová (2008) říká, že je třeba dát rodičům ze strany učitele najevo, že bude potřebovat jejich pomoc a podporu. Musí vyplynout, že je rodič vnímán jako partner učitele. Někdy je třeba jen rodiče navést, jestliže je to v jejich silách, rádi pomohou. Vše je jen o komunikaci a vzájemném přístupu. V oblasti pedagogického působení a vlivu na děti se tato síla a důležitost myšlenky zdvojnásobuje. Komunikace je základním prostředkem dorozumívání se mezi lidmi a je nutno ji ctít a dbát pravidel slušného chování. Někdo se dokáže dovtípit a nabídnout svou pomoc sám, jiný potřebuje signál,

aby k pomoci mohlo dojít. V případě, že stojíme o spolupráci a pomoc ze strany rodičů, nesmíme se bát to naznačit či přímo říct.

Někteří rodiče o zapojení do plánování společných akcí a podílení se na rozvoji vzájemné spolupráce zkrátka nestojí. Příčinou může být jakýsi záměrný odstup z důvodu obav ze sledování chování vůči svým potomkům a následné posuzování výchovných metod. (Kotátková, 2014). Další příčinou mohou být vzájemné antipatie mezi učitelem a rodičem.

Spolupráce mezi lidmi by měla být samozřejmostí, ale nutno říci, že v dnešní době se tomu tak neděje.

4.1 Komunikace

Základním pilířem spolupráce a pochopení se navzájem je komunikace, na kterou je kladen velký důraz z hlediska její efektivity. *„K základům úspěšné komunikace patří schopnost jasně a poutavě vysvětlit druhým, co máme na mysli, a zároveň chápat a ocenit jimi sdělované informace.“* (Taylorová, Lestrová, 2010, s. 1) Kolář a kol. (2012) v obecné rovině vymezuje komunikaci jako přenos informace od vysílajícího k přijímacímu. Petitcollin (2009) poukazuje, že komunikace zasahuje do mnoha sfér života, nejen soukromého, ale i profesního a veřejného. Jestliže ztroskotá vztah, většinou za tím stojí nedostatek komunikace, jež vedla k nedorozuměním. Ovšem komunikace není jen o verbální složce. *„Komunikovat neznámá „mluvit“ nebo „usilovat o porozumění“, ale nonverbálně vyjádřit prostřednictvím vřelého postoje, že náš partner v dialogu je pro nás důležitý a že nám na něm záleží.“* (Petitcollin, 2009, s. 9) Kreislová (2008) se zmiňuje o pozitivním vlivu neverbální komunikace. Některé signály nahradí slova (např. dotek, milý pohled, úsměv). Pomocí komunikace lze vyjádřit své pocity, nálady a stavy. (Kolář a kol., 2012)

Komunikaci ve vzdělávacím procesu nazýváme pedagogickou komunikací. Zormanová (2014) definuje pedagogickou komunikaci jako specifickou formu sociální komunikace. *„Je základním prostředkem realizace výchovy a vzdělávání, nezbytnou podmínkou*

výuky a uskutečňuje se jako sled komunikačních činností, situací a aktů mezi učitelem a žáky a žáky navzájem.“ Dle Gavory (1988, s. 22) je „*pedagogická komunikace výměna informací mezi účastníky výchovně-vzdělávacích cílů. Pedagogická komunikace se řídí osobitými pravidly, která určují pravomoci jejich účastníků.*“ Z toho vyplývá, že komunikace mezi žákem a učitelem je základní jednotkou pro zprostředkování vzdělání a výchovy a především duší vztahu mezi učitelem a jeho žactvem. Ovšem komunikace musí dále prostupovat mezi učitelem a rodiče. Rodič jako zákonný zástupce má mít povědomí o výchovně-vzdělávacím procesu, ale především přehled o rozvoji či případných nedostacích jeho ratolesti. K rodičům je třeba přistupovat otevřeně a především přímo. Kořátková (2014) uvádí několik vhodných přístupů učitelk k rodičům.

Učitelka:

- je oporou pro rodiče, jehož dítě má problém
- měla by s optimismem podporovat doporučení a návštěvy rodičů s dítětem u odborníků a v pomáhajících institucích
- měla by mít promyšleno, jak jednat s rodiči, aby výsledek práce ve prospěch dítěte získal i rodiny pro soustředěnou práci s dětmi v domácím prostředí
- v případě vytvoření IVP průběžně seznamuje rodiče
- měla by zaznamenávat a dále sdělovat pozitivní posuny dítěte, neztrácet motivaci při poruše
- přistupuje ke sděleným informacím od rodiny eticky a nepředává je dál

4.2 Spolupráce mateřské školy s rodiči

Dříve vztah mezi učitelem a rodičem byl založený spíše na jednosměrném přenosu informací nebo apelem na řešení vzniklých problémů. (Rabušicová (2009) in Krejčířová, Kargerová, Syslová, 2015). „*Dnes klademe důraz na spolupráci a budování partnerství.*“ (Krejčířová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 163) Při vytváření vztahů s rodinami je třeba dodržovat určitá pravidla (respekt k úloze rodičů, zachování důvěrnosti, mluvení s rodinami o očekávání, která vůči sobě máme, podpora spolupráce

s rodiči – rozsáhlá nabídka strategií pro zapojení, usilování o zapojení celé rodiny, volba vhodného času vymezeného pro rodičovská setkání). (Krejčířová, Kargerová, Syslová, 2015) Možností, kdy rodiče mohou nasát atmosféru mateřské školy a udělat si obrázek o prostředí, v němž se dítě rozvíjí, je poměrně dost (dny otevřených dveří, besídka, jarmarky aj.). Nabízí se možnost spoluúčasti na školních výletech, pomoc při organizaci různých akcí. Rodiče na akce velmi slyší, neboť vnímají i zájem ze strany dětí, vyhledávají je a stává se to nápomocným pro bližší komunikaci a otevřenost mezi rodičovskou veřejností a danou institucí. Mateřské školy umožňují setkání ještě před úplným zahájením předškolního vzdělávání a to formou dnu otevřených dveří, zápisu a informativních schůzek pro rodiče nově přijatých dětí. Ve chvíli, kdy dítě již mateřskou školu navštěvuje, mají rodiče možnost se přímo účastnit akcí, které jsou organizovány pro rodiče s dětmi.

Akce, jež jsou každoročně pořádány pro rodiče s dětmi, neslouží jen pro potěšení. Rodiče mají možnost vidět dítě v jiném prostředí než v domácím, především ve společnosti vrstevníků. Hlavním cílem je navázání komunikace při neformálním setkání, dále k rozvíjení lepších možností spolupráce, jež vedou ku prospěchu dítěte.

Pokud mateřské školy pracují dle programu *Začít spolu*, rodiče se stávají součástí vzdělávání dle tematických plánů. „*Zapojení rodičů do vzdělávání dětí nejenže otevírá prostor pro činnosti, které mohou téma velmi obohatit (rodiče disponují mnoha dovednostmi), ale rovněž velmi přispívá k individualizaci vzdělávání.*“ (Krejčová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 130) Pedagogové rovněž vítají přímé zapojení ze strany rodičovské veřejnosti při plánování konkrétních činnosti jednotlivých tematických celků či projektů. Tím ovšem není myšleno, že se to stává jen v mateřských školách, které se inspiřují programem *Začít spolu*.

Je zcela přirozené, že pro každého z rodičů je jejich dítě jedinečné. Problém nastává v situaci, kdy rodiče sklouznou k nekritickému hodnocení svého dítěte. Učitelky z mateřských škol se často v rozhovorech s rodiči potýkají s nesouhlasem ohledně hodnocení a posuzování vývoje dítěte. Komunikace mezi učitelkou a rodičem by měla být na denním pořádku, pokud tomu čas dovolí. Informace poskytnuté rodiči, by měly být pravdivé, dostatečně vystihující a pochopitelné.

Jestliže má být dítě rozvíjeno a stále posouváno kupředu, musí k tomu zodpovědně přistupovat všechny osoby, které mají na dítě vliv, zejména rodiče a učitelé. V případě, že si každý metody výchovy a vzdělávání určí po svém, dítě je zmateno a není schopné se v přístupech zorientovat a dospět ke správnému cíli. Pokud dítě navštívilo pedagogicko - psychologickou poradnu, měla by o tom být učitelka informována. Za samozřejmost se bere jistá korektnost učitele, o určitostech se lze bavit pouze v soukromí. Jestliže rodič bere učitele za svého partnera, výsledkem spolupráce je kvalitní dospívající jedinec.

Prostor pro dostatečnou komunikaci učitele s rodičem je velmi omezený. V dnešní uspěchané době, kdy rodič rychle ráno předá dítě učitelce a odpoledne si ho spěchající na další aktivity opět vyzvedává, často nemá dost času pro diskuze o vývoji a následném posuzování školní zralosti dítěte. Mateřské školy proto umožňují rodičům, aby přišli do institucí a zúčastnili se společných událostí, při kterých uvidí dítě „v akci“ a ve společnosti svých vrstevníků. Dále je poskytnuta možnost užší a intenzivnější komunikace s učitelkou. V současné době se nabízí komunikace po e-mailu či přímé telefonické rozhovory. *„Někteří rodiče vzhledem ke svému pracovnímu vytížení volí tuto alternativu jako standardní, protože se nemohou na aktivitách ve třídě podílet.“* (Krejčírová, Kargerová, Syslová, 2015, s. 171)

4.3 Spolupráce základní školy s rodiči budoucích prvňáků

Nejvěrnějším zdrojem informací pro rodiče budoucích prvňáků jsou rodiče, jejichž děti jsou již školou povinné. Podle Rabušicové a Pola (1996) jsou pro budoucí vztah škola – rodina charakteristické jisté okolnosti. První důležitou okolností je speciální příprava dětí i rodičů na vstup do ZŠ (přípravka, program pro předškoláky, možnost návštěvy školy ještě před zápisem, možnost nahlédnutí do výuky aj.). Dále budoucí vztah ovlivňuje respektování prožitku významné události dítětem a rodičem. Pro vztah rodič – učitel nesmíme opomenout zmínit, že je mnohdy lepší, když si kázeňské přestupky řeší učitel s dětmi sám. Vzájemná dohoda učitele a rodičů o výchovné a vzdělávací

„strategii“ je dalším krokem k utvoření dobrých vztahů mezi dvěma významnými činiteli, kteří ovlivňují vzdělávání, výchovu a rozvoj dítěte.

Školy pořádají Dny otevřených dveří, kam se rodiče s dětmi mohou přijít podívat i nahlédnout do výuky. Dny otevřených dveří Rabušicová, Pol (1996) považují za hodně využívanou formu seznamování rodičů s chodem školy. Ovšem mají o ně především zájem rodiče budoucích školáků a pak rodiče dětí nižších ročníků. Jakousi první oficiální komunikací a sblížením jsou třídní schůzky – informace pro rodiče budoucích prvňáků. *Třídní schůzky jsou doslova výkladní skříň školy, to se týká i prostředí školy a třídy, vybavení pomůckami, připraveností na tuto událost, čistoty a pořádku.* (Čapek, 2013, s. 88). Proto je vhodné, aby třídní schůzka byla vedena třídním učitelem, nikoli zástupcem. Rodiče své první dojmy a pocity ze setkání s učitelem interpretují svým dětem, pokud bude nadšený rodič, přenesse tento pocit i na své dítě. Toto pravidlo většinou funguje i opačně. *Třídní schůzka je příležitostí, jak budovat třídní společenství, prezentovat činnost školy a svou vlastní pedagogickou práci, získat si rodiče na svou stranu, ukázat jim svou erudici a profesionalitu.* (Čapek, 2013, s. 92) Rodiče při společném setkání musí cítit přátelskou atmosféru a pochopit, že se s učitelem stávají partnery, jejichž cílem je společně vést dítě vzděláváním a rozvíjet osobnost dítěte. Při příležitosti prvního setkání je velmi vhodné dát rodičům signál a podnět ke vzájemné spolupráci. Nabídnout jim cesty ke vzniku partnerství, možnosti, kde by se rodiče mohli angažovat a rozvíjet vzájemnou spolupráci. Dle Kreislové (2008) je vhodné se ihned na začátku domluvit na pravidlech vzájemné spolupráce (místo a čas setkání, způsob komunikace, způsob předávání informací aj.)

Výhodou základních škol je, když organizují mnoho aktivit pro potencionální žáky a jejich rodiče. Není zcela vhodné nazvat tuto aktivitu reklamou, ale vlastně to tak je, protože škola má šanci navodit přátelskou atmosféru a ukázat, jaké je její „know-how“. *„Aktivity školy vůči veřejnosti jsou v současné době zcela v kompetenci škol samotných.“* (Rabušicová, Pol, 1996, s. 109). Děti se nenásilnou formou seznamují s prostředím školy, s budoucími učiteli, se staršími žáky a to je motivuje k těšení se do školních lavic. Tím se uklidňují i rodiče, získávají pocit, že jejich potomci jsou natěšení a neobávají se startu školních let.

4.4 Spolupráce základní školy se školou mateřskou

Na vazbách a spolupráci jednotlivých institucí velmi záleží a projevují se v několika aspektech. (Syslová, Borkovcová, Průcha, 2014) Mateřské školy by měly svým působením a vzděláváním dětí zajišťovat bezproblémový vstup do základních škol. Upevnit takové podmínky, jež by vytvořily „pevný most“, po kterém by děti mohly přejít do další kategorie vzdělání, tedy primárního vzdělávání. Většina mateřských škol má ve svém okolí školu základní. Ředitelé jednotlivých institucí komunikují a organizují společné akce. Na některých základních školách funguje společně s mateřskou školou organizování aktivit k období Vánoc, Velikonoc, lampiónových průvodů aj. Pro předškoláky jsou organizovány návštěvy základních škol, při nichž mají děti možnost nahlédnout do výuky v prvních třídách. Utvoří si tak povědomí o vyučování, nasají atmosféru školy. Mají možnost si vyzkoušet sedět v lavici a přímo se zapojit do výuky, která je uzpůsobená heterogenní skupině dětí. Instituce mnohdy pořádají společné akce, kterých se účastní budoucí školáci spolu s rodiči a mají možnost blíže poznávat nejen prostředí základní školy, ale i zaměstnance. Tento způsob možnosti seznámení se školním prostředím mi přijde velmi vhodným a hlavně přínosným pro budoucí školáky.

Ze strany základní školy jsou další variantou, jak pomoci dětem z mateřských škol, přípravné třídy. Jsou zřízeny pro děti, které nejsou dostatečně zralé pro zahájení povinného školního vzdělávání nebo jsou znevýhodněny na základě svého rodinného zázemí. Fungují jako jednoleté a především bezplatné instituce. (Syslová a kol., 2014)

Nejen kooperace samotných institucí je důležitá. Bližší spolupráce by měla prostupovat i přímo mezi učiteli jednotlivých institucí. Tedy pedagog působící v předškolním vzdělávání by měl být v užším kontaktu s učiteli, kteří přímo učí v prvních ročnících prvního stupně základní školy. Měl by mít povědomí o obsahu vzdělávání, tedy požadavků na děti, v prvních měsících ve školní lavici.

5 Shrnutí teoretické části

Zahájení školní docházky je pro dítě jednou z velkých, důležitých životních etap, neboť souvisí s přijutím nové role školáka, adaptace na nové prostředí, změny dosavadního režimu, respektování (nových) dospělých osob a sžití se se zodpovědností. Předškolák potřebuje především podporu rodiny, ale i profesionálů ve vzdělávání, tedy učitelů.

Dítě by mělo být v rámci preprimárního vzdělávání rozvíjeno komplexně, tedy ve všech oblastech, které vedou k pozdějšímu zvládnutí trivie a podněcovalo jej k touze získávat nové informace a zkušenosti. Motivovat děti, aby ke vzdělávání přistupovaly jako k něčemu, co je pro jejich život nepostradatelné a velmi zásadní. Dále zajistit, aby uměly žít ve společnosti, tedy získávaly základní společenská pravidla, jež se učí aplikovat mezi svými vrstevníky. Je zcela jasné, že vstup do základní školy každý jedinec prožívá po svém. Dítě by mělo v prvních ročnících základní školy získávat především pozitivní dojmy. V opačném případě to postupně vede k celoživotní demotivaci ke vzdělávání se a rozvoji sebe samotného.

Aspektů, jež ovlivňují přechod z preprimárního vzdělávání do vzdělávání primárního, je více a vzájemně se ovlivňují. Mezi ty zásadní patří rodina, tedy rodinné zázemí, z něž dítě pochází, ve kterém žije. Dále by se mělo zodpovědně přistupovat k diagnostikování školní zralosti a připravenosti. Dle publikace Greger a kol. (2015) školní připravenosti jedince není zcela zajištěna pozdější školní úspěšnost. I škola musí být připravena v rámci respektování individuality dítěte a musí přijmout zodpovědnost, že dítě bude ve vzdělávání úspěšné a bude mu poskytována péče, jež odpovídá jeho potřebám.

Je tedy nutné, aby se k této skutečnosti přistupovalo zodpovědně. Záleží na spolupráci mezi učitelem a rodiči a dále celkově mezi oběma institucemi, tedy mateřskou a základní školou. Je dobré organizovat takové akce pro předškoláky, které by dětem vytvořily povědomí a fungování školy a jejich pozdějším působení ve školních lavicích. Spolupráce by měla fungovat tedy nejen mezi jednotlivci, ale i mezi jednotlivými institucemi. Společným cílem je vytvoření „pevného mostu“, po kterém děti hladce vstoupí do další příčky vzdělávání a nebude jim to činit závažné problémy.

Spolupráce není jednoduchá záležitost. Záleží na postoji jednotlivců. Vždy je důležitý postoj a přístup zaměstnanců a lidské přesvědčení o tom, že spolupráce vede k pozdějšímu sklizení plodů ve smyslu kvalitního vzdělání a výchovy dítěte.

6 Aktivity základních škol pro budoucí prvňáky z pohledu rodičovské veřejnosti

V současné době se některé základní školy doslova předhánají, bojují o přízeň dětí, a tedy i rodičů. Aktivity, které jsou nabízeny pro budoucí prvňáky, se stanou jakousi vstupní branou, která vyvolá první dojem v dítěti i jeho zákonném zástupci. Na základě mé praxe v mateřské škole se v mých očích skupina rodičů rozděluje na dvě skupiny. První skupina rodičů vyhledává všechny možné aktivity, které nabízejí školské instituce pro jejich potomky, informují se z vlastní iniciativy. Ve druhé skupině jsou rodiče, kteří se teprve na základě informací a pozvánek spolu se svými dětmi aktivit účastní. Úvaha nad touto skutečností ve mně vyvolala otázky, na které jsem chtěla získat odpověď.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na zjištění informací ohledně aktivit, jež jsou nabízeny základními školami pro budoucí prvňáky. Zjišťuje, jaký je názor rodičovské veřejnosti na aktivity v oblasti – informovanosti, času a četnosti, způsobu organizování a především v čem shledávají rodiče přínos pro děti. Dále je analyzován konkrétní program Předškolák, který je v současné době základními školami velmi propagován a nabízen pro budoucí prvňáky většinou základních škol na území Prahy 11. Na základě zpětné vazby od rodičů současných prvňáků bude analyzována spokojenost s programem pro předškoláky, dále zjišťováno, zda by rodiče doporučovali program dalším potenciálním rodičům předškoláků a konkrétně proč. Na základě názorů respondentů budou v závěru diplomové práce vyhodnoceny přínosy a případná rizika programu Předškolák pro základní školy vedoucí k podpoře samostatnosti dítěte, ke školní připravenosti a podpoře spolupráce rodičů se základní školou.

6.1 Cíle a metodika výzkumu

Cíle výzkumu

- Cíl 1** Zjistit názory rodičů na nabídku aktivit základních škol v území Prahy 11 pro budoucí prvňáky.
- Cíl 2** Analyzovat nabízené programy základních škol (program Předškolák), které jsou určené dětem před vstupem do 1. třídy základních škol se zaměřením na snadnější adaptaci na školní prostředí.

Výzkumné otázky

- Otázka 1** *Jaký je zájem rodičů a dětí o aktivity nabízené základními školami pro budoucí prvňáky?*
- Otázka 2** *Jakým způsobem jsou rodiny informovány o těchto aktivitách a jaká je spokojenost rodičů s informovaností o nabízených aktivitách?*
- Otázka 3** *Jaká je zpětná vazba rodičů k programu Předškolák a jak hodnotí rodiče program Předškolák z hlediska školní připravenosti jejich dítěte?*

6.2 Metodologie

Pro výzkumné šetření jsem zvolila kombinaci kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Šetření kvantitativního výzkumu v rámci zvolené metody dotazníku poukáže na spokojenost rodičů s aktivitami v oblastech informovanosti, vymezeném čase k uskutečnění, četnosti shledání a rozmanitosti nabídky. Pro analýzu hlubšího poznání a zjištění informací k nejvíce školami nabízené aktivitě, byl zvolen rozhovor jako metoda kvalitativního výzkumu. Výhodou kvalitativního výzkumu je, že v rámci získávání dat od respondenta je získán i pohled jedince na danou řešenou problematiku. (Hendl, 2008) Lze konstatovat, že účelem šetření kvalitativního výzkumu je získání detailních, obsáhlejších informací, jež vypovídají o studovaném jevu. Naproti stojí kvantitativní výzkum, který na základě šetření získá informace od většího množství respondentů pomocí otázek ve stejném pořadí.

6.3 Charakteristika a popis výběrového souboru

6.3.1 Charakteristika výzkumného souboru

V rámci kvantitativního výzkumu byly dotazníky distribuovány do rukou rodičů, jejichž děti docházely ve školním roce 2016/2017 do prvních tříd státních základních škol v rámci regionu Prahy 11, kde je 9 státních základních škol. Osloveny byly všechny základní školy, ale možnost realizace výzkumného šetření mi poskytly 4 základní školy: ZŠ Ke Kateřinkám, ZŠ Mendelova, ZŠ s RVJ K Milíčovu, ZŠ Campanus.

Šetření kvalitativního výzkumu probíhalo na 3 základních školách v území Prahy 11 a to: ZŠ Ke Kateřinkám, ZŠ s RVJ K Milíčovu, ZŠ Campanus.

Základní škola Ke Kateřinkám

Historie školy sahá k roku 1978, současná ZŠ Ke Kateřinkám vznikla roku 1996 a to sloučením dvou škol ZŠ Ke Kateřinkám a ZŠ Tererova. Škola je registrována v síti

tvořivých škol. Pro budoucí prvňáky nabízí škola aktivitu zvanou Kateřinky nanečisto. O programu je možno více informací zjistit na webových stránkách, škola má přesně rozepsány jednotlivé termíny setkání a navíc každé setkání nese jiný název. Setkání probíhají v průběhu školního roku a to od října do června, vždy jednou za měsíc. Pro děti, kterým bude udělen odklad školní docházky, škola nabízí možnost docházky do přípravné třídy.

Základní škola K Milíčovu

Základní škola byla založena roku 1978 a od roku 1991 se stala školou s rozšířenou výukou jazyků a je fakultní školou pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Od 1. třídy se žáci učí první světový jazyk a v 6. třídě je přidáno studium druhého světového jazyka. Základní škola pro budoucí prvňáky nabízí aktivitu, jež nese název Předškoláček. Bližší informace o konání setkání jsou předem sdělena na webových stránkách školy. Dále je zde uvedena informace, že program Předškoláček probíhá jen v měsíci květen a to vždy jednou týdně.

Základní škola Campanus

Historie školy sahá k roku 1984. Současná podoba školy vznikla sloučením dvou škol roku 1996. Základní škola Campanus je fakultní školou Univerzity Karlovy. Vzdělávání na škole je založeno na Čtyřech pilířích, jež byly formulovány ve zprávě mezinárodní komise UNESCO Vzdělávání pro 21. století. Škola si zakládá na spolupráci s rodiči a ostatní veřejností. Pro budoucí prvňáky nabízí program nesoucí název „Předškolák“ aneb my se školy nebojíme. Program probíhá vždy jeden den v týdnu a to v období od listopadu do května.

Respondentem rozhovoru se stal rodič, jehož dítě se v roce 2015/2016 účastnilo programu Předškolák. S realizací rozhovoru mi pomáhaly třídní učitelky, které mi doporučily rodiče, kteří s rozhovorem souhlasili. Pro účel analýzy dat jsem využila 9 rozhovorů, přičemž na každé základní škole byly provedeny 3 rozhovory.

6.3.2 Organizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření probíhalo v rámci základních škol v regionu Prahy 11 v měsíci říjnu a listopadu roku 2016. Spolupracovala jsem s učitelkami prvních tříd základních škol, které byly velmi ochotné a nápomocné. Ve většině škol učitelky rozdaly dotazníky (příloha č. 3) žákům prvních tříd, kteří jej předali rodičům. Jedna základní škola mi nabídla variantu internetové komunikace. Třídní učitelky prvních tříd zaslaly dotazníky rodičům e-mailem a rodiče vyplněné dotazníky posílali přímo mně.

V rámci kvantitativního výzkumu bylo rozdáno 250 dotazníků. Návratnost dotazníků byla 57,20 %, tedy pro čerpání dat bylo k dispozici 143 dotazníků. Data získána z dotazníků byla následně vyhodnocena a interpretována.

K vedení rozhovoru byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, jež se vyznačuje připravenou osnovou, ale také pružností. Nevýhodou rozhovoru je, pokud respondenti nejsou sdílní a nechtějí informace více rozvádět. (Hendl, 2008) Rozhovor tedy vycházel z předem připraveného scénáře otázek, další otázky vyvstaly v průběhu rozhovoru s rodiči. Vše bylo pečlivě zaznamenáváno do předem připraveného záznamového archu (příloha č. 4) a následně přepsáno. Získaná data byla vyhodnocena a následovala jejich analýza a výběr nejdůležitějších informací, jež pokračovaly k abstrakci vedoucí k zodpovězení výzkumných otázek. Při analýze dat nebudou uváděna konkrétní jména rodičů a v při prezentaci výsledků budou respondenti označeni pod konkrétní základní školou jako „Respondent 1,2,3.“

6.4 Výsledky a jejich hodnocení

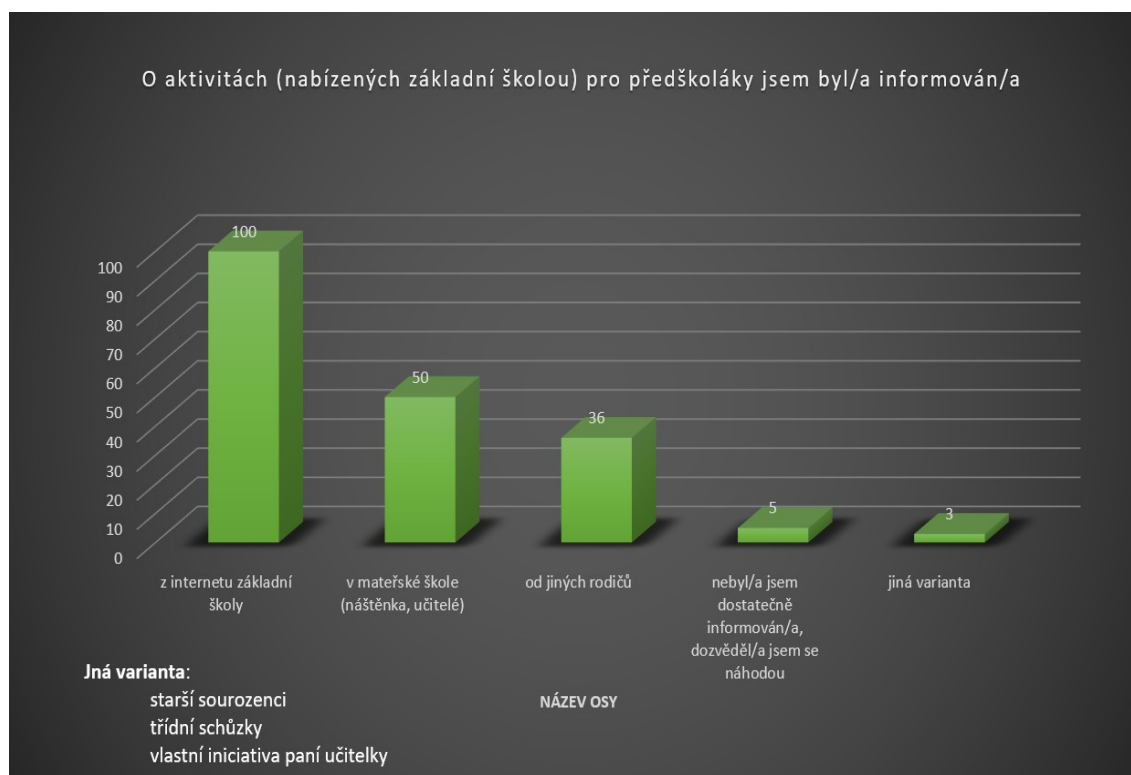
6.4.1 Analýza dotazníkového šetření

Návratnost dotazníků byla poměrně vysoká, vzhledem k očekávané návratnosti, která bývá uváděna v odborné literatuře. Důvodem relativně vysoké návratnosti byla skvělá spolupráce s učitelkami.

Celkové shrnutí odpovědí k jednotlivým výroky 1 - 7 je sumarizováno v tabulce č. 1 (příloha č. 5) a dále je rozpracováno v grafech s podrobným popisem a komentářem. Informace získané z odpovědí k výroky 8 a 9 jsou přehledně zobrazena v tabulce č. 2. Všechny číselné hodnoty v grafech (č. 1 - 7) a tabulce č. 1 jsou uváděny v nominálních hodnotách, v tabulce č. 2 jsou odpovědi uvedené v procentech.

Vyhodnocení otázky č. 1 je celkově zpřehledněno v grafu č. 1. Do zpracování dat bylo zahrnuto 143 navrácených dotazníků. O aktivitách, nabízených základní školou pro předškoláky, byli rodiče informováni především díky webovým stránkám základních škol, neboť tuto odpověď uvedlo 100 respondentů ze 143. V dnešní době jsou informace díky internetu rodičům zpřístupněna kdykoliv. Další nejvíce volenou možností bylo, že byli rodiče informováni v mateřské škole a to prostřednictvím nástěnek či přímou informací poskytnutou ze strany pedagogů, tuto odpověď zvolilo 50 respondentů. Informace od jiných rodičů získalo 36 respondentů. Opravdu malá část respondentů (5) nebyla dostatečně informována a informace se dozvěděla jen čirou náhodou. Někteří rodiče (3) si v nabídce nenašli svou variantu, jež by vystihovala jejich situaci, tedy vybrali jinou možnost, kde konkrétně uvedli, kde se o možných aktivitách dozvěděli, tj. 1 respondent se informace dozvěděl díky starším sourozencům dítěte, 1 respondent na třídních schůzkách a poslední respondent uvedl vlastní iniciativu paní učitelky.

Graf č. 1



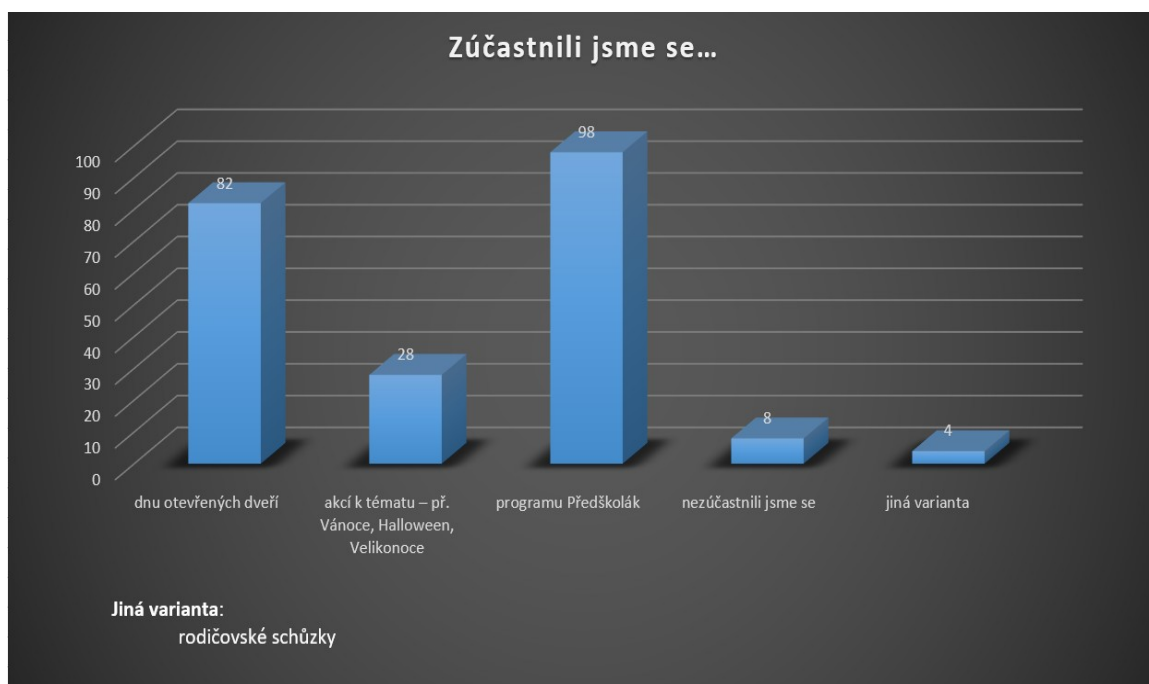
Ve druhé otázce byla zjišťována spokojenost s informovaností. Graf č. 2 jasně poukazuje, že s informovaností o aktivitách byli celkově rodiče spokojeni, neboť variantu – byl/a spokojen/a uvedlo 119 respondentů. Další možné varianty měly opravdu nízké počty odpovědí. Variantu – byl/a spokojen/a částečně vybralo 12 respondentů. S možností nebyl/a spokojen/a, protože museli pátrat a informace si sami zjišťovat, se ztotožnilo 10 respondentů. Pouze 1 respondent uvedl, že nebyl s informovaností spokojen, protože informace pro něho nebyly zcela přehledné.

Graf č. 2



Zřejmě nejvíce oblíbenou aktivitou, jež škola nabízela, se stal program Předškolák, neboť tuto odpověď uvedlo 98 respondentů. V pozadí nezůstává další nejvíce uváděná varianta odpovědí, protože mezi další nejvíce využívané možnosti setkání organizované ze strany základních škol patřil den otevřených dveří, o této možnosti se zmínilo 82 respondentů. Menší část respondentů (28) se účastnilo i akcí organizovaných k určitému tématu. Nejvíce uváděné byly akce věnované Vánocům a Halloweenu a k příležitosti jarních svátků – Velikonoc. Byli i tací (8), kteří se neúčastnili žádných aktivit. V grafu č. 3 je patrné, že 4 respondenti volili i možnost E – jiná varianta, ale pouze 1 respondent byl konkrétní a uvedl, že se účastnil rodičovských schůzek.

Graf č. 3



Aktivita, jež jsou nabízeny pro předškoláky a jejich rodiče, mohou být organizovány jakoukoliv institucí (organizací). Dvě varianty možností, jež v dotazníku byly nabízeny, byly hojně rodiči využity. V grafu č. 4 je vidět, že nejvíce využívané možnosti respondentů jsou téměř vyvážené. Dle odpovědí 72 respondentů můžeme vidět, že akce byly organizovány základní školou, ale v pozadí nezůstává možnost – organizování akcí základní školou a mateřskou školou, kterou zvolilo 69 respondentů. Vystává otázka, zda tyto akce byly organizovány současně oběma institucemi nebo jestli respondenti měli na mysli, že některé akce byly organizovány základní školou a jiné akce školou mateřskou. Objevila se i možnost, kdy rodiče uvedli, že setkání byla zorganizována ve spolupráci s rodiči. Některé akce probíhaly i pod záštitou jiných organizací, neboť o této možnosti se zmínilo 6 respondentů. Možnost se zněním jiná varianta uvedlo 5 respondentů, ne všichni se rozepsali, ale pokud se tomu tak stalo, ve výpovědi se objevilo, že neměli povědomí o nabízených akcích.

Graf č. 4



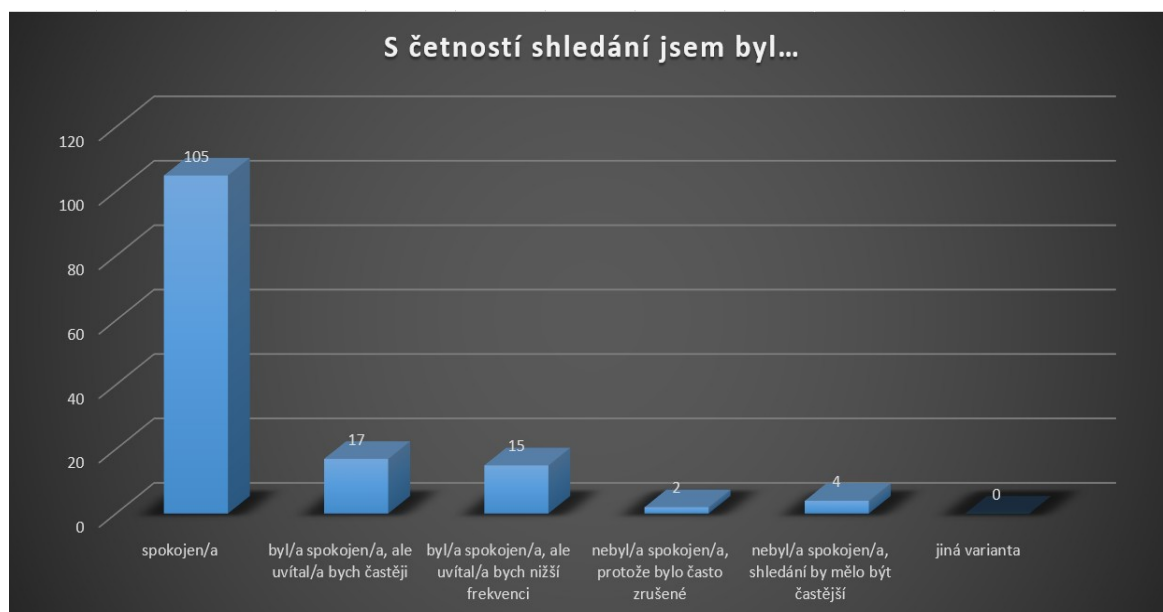
Na základě grafu č. 5 lze s určitostí říci, že respondenti byli s časem, který byl pro setkání zvolen, převážně spokojeni. Konkrétně 86 respondentům čas vyhovoval, proto se aktivit účastnili. Menší část respondentů (33) uvedla, že čas setkání jim nevyhovoval, ale zařídili si to. Další tři varianty odpovědí jsou téměř na stejné úrovni. Některým rodičům (10) čas zvolený pro setkání nevyhovoval a nemohli se zkrátka účastnit. Devíti respondentům čas nevyhovoval, ale záukolovali jiného člena rodiny. Konkrétně čtyři respondenti se vyjádřili, že čas pro setkání jim vyhovoval jak kdy a účastnili se tedy jen někdy. Dva respondenti přímo uvedli, že se účastnili jen díky možnosti sobotního setkávání.

Graf č. 5



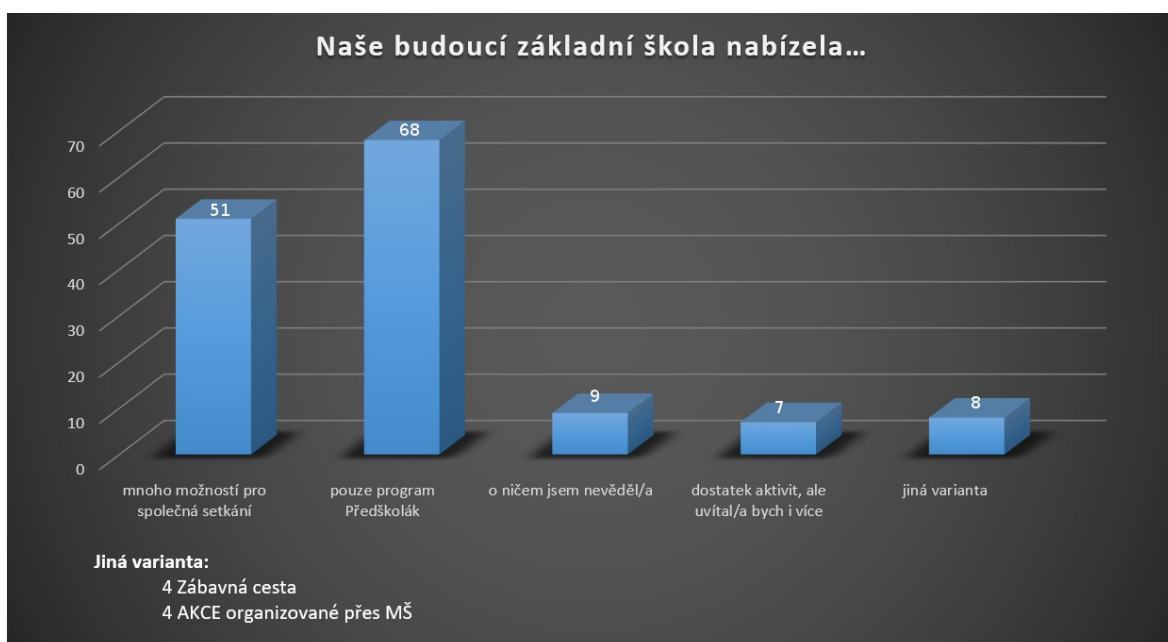
Ze získaných odpovědí k výroku, zda s četností shledávání byli respondenti spokojeni, graf č. 6 ukazuje, že jasnou převahu získala varianta možnosti – spokojen/a, poněvadž to uvedlo 105 respondentů. Na stejné přičce jsou dvě skupiny respondentů. První skupinu tvoří 17 respondentů, ti byli spokojeni, ale uvítali by častější možnost shledání. Naopak druhá skupina respondentů (15) byla spokojena, ale uvítala by nižší frekvenci shledání. Vystává otázka, zda respondenti jednotlivých skupin patřili ke stejné základní škole nebo jen jestli záleží na konkrétním pohledu a míry spokojenosti jednotlivých respondentů. Nebyli spokojeni 4 respondenti, protože se domnívali, že shledání by mělo být častější. Našli se i 2 jedinci, kteří nebyli spokojeni z důvodu častého rušení akcí.

Graf č. 6



Tato otázka se mi při pozdější analýze získaných dat zdála velmi široce uchopená. Respondenti se nejvíce zmiňovali, že jejich budoucí základní škola nabízela program Předškolák, konkrétně to uvedlo 68 respondentů. Není zcela jasné, zda respondenti nebyli spíše ovlivněni svým zájmem o tuto aktivitu, neboť volba respondentů záleží také na tom, zda dostatečně vnímali i jiné nabídky základní školy a jestli se spíše jen na tento program Předškoláka nesoustředili více. Dále je nejvíce volena varianta (odpovědělo 51 dotazovaných) se zněním – základní škola nabízela mnoho možností pro společná setkání a to pojímá jednak program Předškolák, ale i den otevřených dveří a akce, jež jsou směřovány k určitým tématům a daným příležitostem. Graf č. 7 ukazuje, že ostatní tři možnosti jsou na stejné úrovni z pohledu četnosti odpovědí. O ničem nevědělo 9 respondentů, 7 respondentů uvedlo, že jejich budoucí základní škola nabízela dostatek aktivit, ale přesto by uvítali větší nabídku. Při zvolení jiné varianty 4 respondenti konkrétně zmínili aktivitu zvanou Zábavná cesta a 4x se mi v dotazníku objevila zmínka o akcích, jež byly organizovány přes mateřské školy.

Graf č. 7



Tabulka č. 2

Data získaná z dokončení výroků č. 8 a č. 9

VÝROKY		NEJČASTĚJŠÍ ODPOVĚDI RESPONDENTŮ (seřazeno dle nejčastější frekvence odpovědí)	
Číslo výroku	Znění výroku	Možnost odpovědí respondentů	%
8.	Prosím, konkrétně napište, kterých aktivit podporujících spolupráci mezi školou a rodiči jste se účastnili?	<ul style="list-style-type: none"> • Předškolák • Den otevřených dveří • Schůzky pro rodiče budoucích prvňáků • Akce typu výtvarných a sportovních činností • Jarmark • Vánoční akce • Slavnosti vítání prvňáků 	65 51 32 12 10 9 5
9.	Co jste nejvíce oceňovali na aktivitách z hlediska přípravy pro bezproblémový vstup dítěte do základní školy?	<ul style="list-style-type: none"> • Seznámení s prostředím • poskytnutí informací • povědomí o fungování školy • možnost setkávat se • přátelský přístup • ochotu pedagogů poradit a pomoci 	75 61 44 37 29 21

Pozn. V tabulce č. 2 jsou nejčastější odpovědi uvedeny v procentech (zaokrouhleno na celá čísla), avšak je důležité zdůraznit, že rodiče měli možnost uvést více variant.

6.4.2 Analýza rozhovorů

V současné době mnohé základní školy nabízí program pro předškolní děti, stejně je tomu tak i v rámci základních škol na území regionu Prahy 11. Záměrem tohoto programu je uvést dítě do prostředí, atmosféry školy a dát mu možnost si vyzkoušet „být školákem“. Je vždy spíše na základní škole, jak celkově program pro děti uchopí a především, jak si tuto mnohdy dlouhodobější aktivitu pojmenují. V některých základních školách je aktivita označována jako Předškoláček, Předškolák, Budoucí prvňáček. Pro účely diplomové práce bylo využito pojmenování program Předškolák.

Pro uskutečnění šetření kvalitativního výzkumu byly vybrány 3 základní školy. Zdrojem dat se stal polostrukturovaný rozhovor. Na základě dat, která mi byla poskytnuta respondenty na jednotlivých základních školách, vyplynulo několik důležitých informací, které poskytují zpětnou vazbu. Následně bylo ze získaných informací od respondentů provedeno vyhodnocení ke každé základní škole a poté shrnutí celkového pojetí programu Předškolák z hlediska pohledu všech respondentů.

Cílem šetření kvalitativního výzkumu bylo zjistit, jak program Předškolák vnímají rodiče dětí, které se přímo tohoto programu účastnily. Dotazování byli rodiče současných prvňáků, kteří vše měli ještě v živé paměti.

Program Předškolák má na každé základní škole jiný průběh, styl organizace a četnost shledávání. Ovšem záměr programu by měl být pro všechny základní školy stejný.

PŘEHLED INFORMACÍ ZJIŠTĚNÝCH V ROZHOVORECH S RODIČI PRVNÁKŮ
K PROGRAMU PŘEDŠKOLÁK

Vyhodnocení rozhovorů Základní škola K Milíčovu

Tabulka č. 3

Informace o respondentech ZŠ K Milíčovu

Očíslování respondentů	POHLAVÍ	VĚK	POČET DĚTÍ A JEJICH VĚK	VZDĚLÁNÍ
Č. 1	žena	37	2 děti (7, 4 roky)	SOŠ
Č. 2	žena	40	3 děti (7, 5, 2 roky)	VŠ
Č. 3	žena	34	2 děti (6, 2 roky)	SOŠ

Rozbor jednotlivých otázek:

Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?

Všichni rodiče, jejichž děti navštěvují Základní školu K Milíčovu, se zmínili pouze o programu Předškolák. Respondentka č. 1 uvedla, že se sice „pídila“ po dalších akcích, které školy nabízejí, ale nikdy se jich spolu se svým dítětem neúčastnila. Nevycházelo jí to buď časově nebo se neměli chuť právě konkrétní akce účastnit.

Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?

Z rozhovorů je patrné, že aktivita probíhala pouze v měsíci květnu a to v úterý, vždy na jednu hodinu. O tom, jak probíhal, se respondentky nemohly rozpovídat na základě svých poznatků, měly jen zprostředkované a mnohdy zredukované informace od svých dětí.

Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?

Rodiče neměli možnost se aktivně účastnit, nebylo tedy o čem polemizovat. Respondentka č. 1 a č. 3 se shodly, že jim to bylo líto, neboť chtěly své dítě pozorovat při jednotlivých činnostech. Respondentka č. 1 dospěla k závěru, že je to možná lepší bez přítomnosti rodičů a to důvodu pozdější rychlejší adaptace na školní prostředí.

Byla jednotlivá setkání nějak tématicky zaměřená?

Z poznatků rodičů a na základě produktů, které děti ze setkávání nosily domů, bylo zřejmé, že každé setkání vždy směřovalo ke konkrétnímu předmětu. Tedy byla tematicky zaměřená v rámci vybraného předmětu. Ale respondentka č. 3 se omluvila, že není schopna tuto otázku zodpovědět, protože měla informace jen od dcery a to není mnohdy dost informací, které by chtěla vědět.

Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.

Vzhledem k neúčasti rodičů na setkávání na tuto otázku nebylo zcela možné odpovědět. Ale na základě produktů, jež si děti odnášely domů, se zmínily dvě maminky (č. 1 a č. 2), že si uvědomovaly nedostatky u svých dětí v oblasti grafomotoriky, řešily to především s učitelkami v mateřské škole. Nápomocné byly i učitelky z prvního stupně, pomohly při řešení konkrétních problémů. Maminka č. 3 naopak věděla, že její dítě vše zvládá a v něčem je naopak vpřed.

Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?

Pozitivní odpovědi jasně ukazují na spokojenost dětí. Pocity těšení se na první setkání trochu krotily obavy, které brzy vymizely. Na každé další úterý se předškoláci těšili a odcházeli plni dojmů. Dcera matky č. 3 líčila samá pozitiva této aktivity a mezi tím se objevil i argument: „hlavně že nemusím ve školce po obědě spát.“

Jaká doporučení byste navrhl/a pro vylepšení programu Předškolák?

Matka č. 3 uvedla, že nelze konkrétně posoudit vzhledem k nepřítomnosti na setkávání, ale podotkla, že si myslí, že k doporučení to je, posuzuje to z vyprávění své dcery. Mezi dalšími výpověďmi se objevil návrh na změnu času uskutečnění. Dalším návrhem bylo

uskutečnění v měsíci ještě před zápisem, aby byla možnost dopilování jednotlivých nedostatků budoucích prvňáků.

Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?

Ve většině se skupina respondentů shodovala. Zde je přehled pozitiv a negativ, jež rodiče rozčlenili.

Pozitiva:

- seznámení s prostředím školy
- odlišení předškoláků od mladších dětí, lepší jednání (jako s velkými)

Negativa:

- neposkytnutí alespoň jednoho přístupu rodičů na lekci
- neumožněno přímé setkání se s konkrétní budoucí třídní učitelkou

***Doporučil/a byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáčků?
Objasněte svoji odpověď.***

Všechny respondentky by program doporučily.

Důvody doporučení:

- probuzení pocitu důležitosti u dítěte
- povědomí o fungování školy
- usnadnění adaptace na počátku školní docházky
- odstranění zbytečných obav ze školy

Vyhodnocení rozhovorů Základní škola Campanus

Tabulka č. 4

Informace o respondentech ZŠ Campanus

Očíslování respondentů	POHLAVÍ	VĚK	POČET DĚTÍ A JEJICH VĚK	VZDĚLÁNÍ
Č. 1	muž	45	1 dítě (7 let)	SOŠ
Č. 2	žena	32	4 děti (14,12,8,6 let)	VŠ
Č. 3	žena	33	2 děti (6, 5 let)	VŠ

Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?

Všichni respondenti, při položení této otázky, s jistotou uvedli program Předškolák. Respondentka č. 2 více rozvedla, že tento program navštěvovali také díky informovanosti od starších sourozenců. Respondentka č. 3 uvedla: „nejsem zrovna z matek, která by se musela účastnit všeho a Předškolák mi přišel nejvíce smysluplný.“

Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?

Respondent č. 1 zcela přiznal, že si už nevzpomíná na konkrétní den, kdy program probíhal, neboť vše řešila manželka. Ale věděl, že to bylo jednou týdně na 45 minut. Z odpovědí maminek vyplynulo, že program probíhal ve čtvrtek. Obsah byl pokaždé jiný. Pracovalo se ke konkrétnímu tématu. Respondentka č. 2 byla velmi konkrétní a zmínila se o nácviku psaní a jednotlivých ukázkách z hodin AJ, TV, pracovních činností. Vzpomněla si i na detail ve smyslu hodnocení dětí pomocí razítek a pak i celkového vysvědčení k závěru programu.

Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?

Rodiče k účasti přizváni byli, záleželo na postoji rodičů. Respondent č. 1 uvedl, že se jako rodiče účastnili někdy oba, někdy jen jeden. Maminka č. 2 uvedla, že byla přítomna na seznamovací hodině a pak až na předávání vysvědčení, průběžných setkání se neúčastnila, neboť čas vymezený pro setkání byl od 15 hod a to byla ještě v práci. Maminka č. 3 se vyjádřila tak, že někdy ta možnost účasti byla a využila ji a někdy možnost účasti nebyla. Možnosti využila také skrz svou zvědavost, neboť chtěla vidět, jak škola, kterou před x lety navštěvovala, vypadá nyní.

Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?

Respondent č. 1 se vyjádřil, že zřejmě neumí zcela posoudit, ale je si vědom, že proběhly vánoční dílny, orientační běh. Respondentka č. 2 postřehla, že vše se odráželo především na práci s pracovními listy a jednou měsíčně místo výuky byla zábava v podobě vánočních dílen, tělocviku (orientační běh), pracovních činností či hravé angličtiny. Druhá z maminek to vnímala tak, že každé setkání bylo směřováno ke konkrétnímu tématu (viz výpovědi dvou respondentů).

Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.

Dva z respondentů (č. 1 a č. 2) uvedli, že si nedostatky uvědomovali např. na vypracovaných pracovních listech a doma nebo ve spolupráci s mateřskou školou, se je snažili odstranit nebo alespoň částečně zredukovat. Respondentka č. 3 byla více konkrétní a rozpovídala se o problému při setkání věnovanému anglickému jazyku, neboť její dítě se v předškolním věku neúčastnilo vzdělávání v anglickém jazyce, protože je přesvědčena o tom, že dítě má v tomto věku zvládat především mateřský jazyk a to některým dnešním dětem činí problém.

Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?

Tatínek a maminka č. 2 říkali, že se děti těšily a odcházely s dobrými pocity a hrdostí, že už jsou jako školáky. Maminka č. 3 byla zase více otevřená a přiznala, že se dcera na další setkání moc netěšila a odcházela domů se smíšenými pocity. Ovšem zdůraznila, že to není vinou instituce či lidmi, jež se na organizování podíleli. Uvedla, že to bylo způsobeno díky povaze její dcery, která špatně zvládala chaotické shromažďování a celkově přebírání dětí učiteli.

Jaká doporučení byste navrh/a pro vylepšení programu Předškolák?

Samotný kurz rodiče hodnotí spíše kladně. Objevila se jen doporučení typu pozměnění časového rozmezí průběhu setkávání z důvodu pracovní vytíženosti rodičů a dále možnost setkání přímo s učitelkami budoucích prvních tříd. Maminka č. 3 vyřkla vytknutí chaosu při shromažďování dětí, v zimě bylo nedořešeno místo pro odkládání oblečení.

Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?

Maminka č. 2 neměla žádné výhrady vůči programu Předškolák a k negativu se vyslovila přímo: „*pokud by byla, dcera by tam asi nechodila.*“ O zbylých dvou respondentů byla pozitiva velmi rychle vyřknuta, ale nad vyslovením negativ byla potřeba více času.

Pozitiva:

- změkčení nárazu přechodu z MŠ do ZŠ
- seznámení s prostředím školy a jejím chodem
- zvládnutí návyků a pravidel školy před nástupem
- ulehčení situace nového prostředí

Negativa:

- přístup některých pedagogických pracovníků a jejich nepochopení nezralosti a zmatenosti dětí, projevů průchodu jejich nevyrovnaného chování
- způsob předávání dětí rodiči učitelům
- chaotická organizace před samotným zahájením kurzu

Doporučil/a byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáčků? Objasněte svoji odpověď.

Při položení této otázky se všichni respondenti jednoznačně shodovali, že by program Předškolák doporučili dalším rodičům a jejich dětem.

Důvody doporučení:

- vytvoření představy o fungování a chodu školy

- seznámení s prostředím a personálem
- velký náskok při nástupu do základní školy
- rodiče získají od dětí zpětnou vazbu na školu, mají ještě možnost výběru školy jiné

Vyhodnocení rozhovorů Základní škola Ke Kateřinkám

Tabulka č. 5

Informace o respondentech ZŠ Ke Kateřinkám

Očíslování respondentů	POHLAVÍ	VĚK	POČET DĚTÍ A JEJICH VĚK	VZDĚLÁNÍ
Č. 1	žena	42	2 děti (9,6 let)	SOU
Č. 2	žena	40	1 dítě (7 let)	SOŠ
Č. 3	žena	40	3 děti (9,7,5 let)	VŠ

Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?

Všechny respondentky uvedly, že se jejich děti účastnily akce pro předškoláky, tedy přímo programu Předškolák. Respondentka č. 1 dále zmínila, že se s rodinou účastnili i dalších akcí pořádaných k určitému tématu a to díky staršímu dítěti, které již do školy dochází. Respondentka č. 2 sledovala webové stránky základní školy často a zmínila i získávání informací z mateřské školy, ale přímo řekla: „více akcí jsme se bohužel z důvodu pracovní vytíženosti nemohli účastnit.“

Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?

Program probíhal od října do května, vždy první středu v měsíci. Napodobovalo to výuku v první třídě a vždy to směřovalo k určitému tématu – podzim, předvánoční,

družina, AJ, sportovní odpoledne aj. Respondentka č. 2 byla konkrétnější a pohovořila o tom, jak vnímá cíl programu: „*cílem je během školního roku dětem (i rodičům) ukázat průběh vyučování, seznámit s prostory školy atd.*“

Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?

Všechny respondentky se spolu s dětmi aktivně účastnily. Respondentka č. 1 řekla, že spíše ve druhém pololetí děti do tříd chodily v doprovodu paní učitelky. Maminky byly zvědavé na prostředí školy, na průběh programu, na reakci dětí na nové prostředí. Respondentka č. 2 vnímala každou příležitost setkání se školou vedoucí k lepšímu nástupu do školy, jako obohacující.

Byla jednotlivá setkání nějak tématicky zaměřená?

Z výpovědí maminek je patrné, že každé setkání bylo uzpůsobeno k určitému tématu – podzim, předvánoční, družina, AJ, sportovní odpoledne aj. Respondentka č. 1 si i vzpomněla na konkrétní názvy jednotlivých setkání – Poprvé ve škole, Je tu podzim, Mikuláš aj.

Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.

Dvě maminky (č. 2, č. 3) se zmínily, že viděly nedostatky spíše v oblasti socializace a překonání ostychu. Boj s průbojností nebo naopak s usměrněním a nutkavým chříčem něco říci, když není dítě vyvoláno. Třetí maminka si neuvědomovala žádné nedostatky u svého dítěte a vyzdvihla práci učitelek mateřské školy, neboť podotkla, že byla dcera dobře připravena z mateřské školy.

Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?

Jen jedna maminka (č. 3) uvedla, že se její chlapec moc netěšil, ale i tak neodmítal účast na kurzu. Další dvě maminky jasně vypověděly, že se děti moc těšily na další setkávání, neboť děti odcházely s pocitem důležitosti a uspokojenou potřebou si vyzkoušet školu nanečisto.

Jaká doporučení byste navrhl/a pro vylepšení programu Předškolák?

Jen jedna respondentka č. 3 byla více nakloněna k úplné otevřenosti a vyslovila přímý návrh ke zlepšení programu a to modernější přístup. Je si ovšem vědoma, že to je o celé škole a její koncepci. Zbylé dvě respondenty byly se vším spokojené a nic konkrétního je nenapadlo.

Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?

Všechny respondentky byly schopné „bleskurychle“ říct pozitiva, ale negativa nebyly schopné v daný moment uvést. Neuměly říci něco konkrétního, co by bylo podloženo. Je možné, že se někdo bojí kritizovat, když ví, že získaná data jsou např. pro účely DP. Respondentka č. 2 zcela přiznala, že zkrátka neumí moc kritizovat.

Pozitiva:

- možnost seznámení dětí s prostředím a personálem
- ulehčení přechodu z MŠ do ZŠ
- odstranění strachu ze školy

Negativa:

- respondentky neuměly uvést konkrétní negativa

***Doporučil/a byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáčků?
Objasněte svoji odpověď.***

Všechny respondentky by program doporučily a za důvod k objasnění považují odpovědi viz výše. Respondentka č. 3 s určitostí doporučuje a odkázala na svoji zkušenost s programem, neboť se tohoto programu účastnily všechny její 3 děti.

Důvody doporučení:

- možnost seznámení rodičů a dětí s prostředím školy a pedagogy
- děti mají možnost získat povědomí o fungování školy a zredukují se obavy a strach z budoucího nástupu do školy
- možnost komunikace s učitelkami a ředitelkou školy

7 Diskuze

Z analýzy rozhovorů vypsaly informace, jež poukazují na pojetí a význam programu Předškolák z hlediska pohledu rodičovské veřejnosti.

Respondenti většinou věděli o dalších aktivitách základních škol pro budoucí prvňáky, přesto se převážně účastnili jen programu Předškolák. Je možné, že se tento způsob seznamování dětí a rodičů se svou budoucí školou jeví jako nejvíce smysluplný nebo na vícero akcí nemají rodiče čas z důvodu pracovní a rodinné vytíženosti. Pouze jedna respondentka uvedla, že se s rodinou účastnili i jiných akcí, které byly směřovány ke konkrétnímu tématu a to díky staršímu dítěti, které je již školou povinné.

Program Předškolák byl na každé škole organizován jinak. Převažovala realizace shledávání v průběhu školního roku. Na Základní škole K Milíčovu probíhal program pouze jeden měsíc a to jednou týdně. Základní škola Ke Kateřinkám to uchopila na delší časové období a probíhalo to vždy jednou za měsíc. Základní škola Campanus realizovala setkání jednou týdně (každý čtvrtek) v průběhu školního roku. Na všech školách byla jednotlivá setkání směřována ke konkrétnímu tématu či přímo předmětu. Někde to bylo více zaobalené, jinde to z aktivit přímo vyplývalo.

Základní škola K Milíčovu měla průběh programu postaven bez přítomnosti rodičů. Rodiče by ovšem uvítali, kdyby jim možnost přítomnosti byla dána a mohli se účastnit alespoň jednoho setkání. Objevil se i názor, že i škola později probíhá bez přítomnosti rodičů a zvykat si na tento fakt je vlastně přínosné. Základní škola Campanus a Základní škola Ke Kateřinkám možnost účasti rodičům dala, většina rodičů se účastnila. Někteří všech možných setkání za přítomnosti rodičů využila, jiní se účastnili alespoň jednoho setkání.

Jestliže rodiče mohou být přítomni na setkání, alespoň jednou tuto možnost využijí. Na základě hlubšího zkoumání jsem došla k závěru, že matky, jež mají 3 děti a více, se účastnily jen prvního setkání anebo se vůbec neúčastnily, neboť to znaly již od starších dětí, které jsou již školou povinné. Neočekávaly, že se nějak výrazně změní organizace, koncept a způsob vedení programu. Jedna z matek, jež patří do této kategorie, neměla vůbec možnost se účastnit, neboť to škola rodičům neumožňovala. Rodiče, jež mají

jedno dítě či rodiče, kteří mají děti 2, ale tato možnost setkávání se jich týkala poprvé, se převážně účastnili vždy, když jim to bylo umožněno. Byla to pro ně první zkušenost s touto aktivitou a zajímal je průběh a především působení dítěte v novém prostředí, kolektivu, u nové autority a mezi svými vrstevníky.

Pouze 2 z 9 respondentů vyjádřili, že nezpozorovali konkrétní nedostatky svých dětí. Ostatní potencionální nedostatky dětí byly různorodé. Objevily se převážně potíže s grafomotorikou a v oblasti socializace. Dále ohledně anglického jazyka, neboť některé děti se s ním nikdy neměly možnost setkat. V případě uvědomění si nedostatků se je rodiči snažili buď svépomocí nebo za pomoci učitelek mateřských škol odstranit či alespoň zredukovat.

Většina dětí se na jednotlivá setkávání těšila a odcházela s pocitem důležitosti a převážně přesvědčením, že škola může být „fajn“. Pouze 2 respondenti uvedli, že se jejich děti moc netěšily, ale převážně to bylo způsobeno povahou dětí.

Při vyřčení konkrétních pozitiv a negativ, drtivě převládala pozitiva a někteří rodiče vůbec nebyli schopni nějaká negativa uvést. Zajímavostí pro mě bylo, že jsem vycítila „nechut“ rodičů kritizovat školu. Příčinnou možná bylo, že to rodiče museli říct veřejně nestranné osobě a věděli, že informace jsou k účelům DP. Domnívám se, že kdyby bylo vyjádření anonymní, možná by rodiče byli více konkrétní při vyřčení negativ. Pro celkovou přehlednost pozitiv, která se shodují na všech školách je možno uvést nejčastěji uváděné:

- seznámení s prostředím školy
- ulehčení přechodu z MŠ do ZŠ
- vytvoření představy o fungování školy

Negativa se objevovala spíše ve smyslu nevhodně zvoleného (brzkého) časového rozmezí průběhu programu. Dále v nemožnosti setkání se s konkrétní budoucí učitelkou první třídy.

Rodiče jednoznačně doporučují, aby se programu Předškolák zúčastňovali další rodiče předškoláků, protože je zde:

- příležitost pro seznámení s prostředím školy a jejím konceptem, seznámení s pedagogy
- možnost komunikace s učitelkami a ředitelkou školy
- prostor pro odstranění obav a strachu dětí z budoucí docházky do základní školy

Více než polovina rodičů by ocenila, kdyby byla možnost se setkat přímo s budoucí učitelkou první třídy.

Respondenti dovedli uvést hlavní záměry programu Předškolák a byli se vědomí, že tento program napomáhá k bezproblémovému vstupu dítěte do základní školy.

V souboru respondentů byl jeden muž, ale nebylo zjištěno, že by měl ohledně programu Předškolák jiné názory než ostatní respondentky.

Na základě výpovědí respondentů jsem nezaznamenala zásadní rozdíly v programech na jednotlivých školách. Jedna ze škol se na program zaměřuje pouze jeden měsíc a to každý týden, ostatní dvě školy to organizují po delší časové období. Na Základní škole Milíčov se program odehrává bez přítomnosti rodičů, ostatní dvě školy přítomnost rodičům umožňují. Ovšem cíl programu Předškolák je pro každou školu stejný a je hlavní, že i rodiče cíl programu vnímají.

Na základě výše uvedených pozitiv a doporučení pro další potencionální rodiče předškoláků lze konstatovat, že rodiče celkově program Předškolák vnímají jako velmi přínosný pro jejich děti.

8 Závěr

Aktivita, jež podporují spolupráci základních škol se školami mateřskými a rodinou, jsou při přechodu z preprimárního vzdělání do vzdělávání primárního stěžejní. Napomáhají k budoucí adaptaci na nové prostředí, vytvoří představu o fungování školy. Možnost proniknout do atmosféry budoucí vzdělávací instituce prolomí obavy a strach nejen u dětí, ale i u jejich zákonných zástupců. Právě spolupráce tohoto pomyslného trojúhelníku, tedy obou institucí a rodiny, je pro samotné dítě důležité.

Na základě výsledků výzkumného šetření bylo zjištěno, že rodiče z regionu Prahy 11 jeví o nabízené aktivitě pro budoucí prvňáky zájem. Samozřejmě je důležitá dostatečná informovanost a vhodná doba průběhu jednotlivých aktivit. S tím souvisí odpovědi na výzkumné otázky, které byly položeny na samotném začátku výzkumného šetření. Rodiče jsou dostatečně informováni o aktivitách, jež nabízejí základní školy pro budoucí prvňáky a s informovaností jsou spokojeni. Informace o plánovaných aktivitách zjišťují především na webových stránkách základních škol, dalším zdrojem informací jsou mateřské školy, které zveřejňují plánované akce okolních základních škol na svých nástěnkách. Mezi nejvíce využívanou možností setkání budoucích prvňáků se základní školou patří program Předškolák. Z pohledu rodičovské veřejnosti se tento program jeví jako velmi přínosný a smysluplný pro budoucí prvňáky, kteří mají možnost se blíže seznámit se školou, vytvořit si obrázek o vyučování, poznat novou autoritu, pohybovat se mezi svými vrstevníky a v budoucnosti se lépe adaptovat na školní prostředí. Rodiče mají možnost konzultovat případné nedostatky svých dětí a dále to řešit na základě spolupráce s učitelkami mateřských i základních škol. Zpětná vazba od rodičů pro základní školy je jednoznačně pozitivní. Mezi negativa v hodnocení programu Předškolák patřila prosba rodičů o případné změně vymezeného času organizace jednotlivých setkání. Rodiče se často nemohli účastnit z důvodu pracovní vytíženosti. Mezi další výtky patřila nemožnost setkání se s budoucí učitelkou prvních tříd.

S jistotou lze konstatovat, že v případě hojného počtu aktivit pro budoucí prvňáky to sklízí jedině úspěch, neboť možnost bližšího kontaktu s budoucí institucí napomáhá k vytvoření „pevného mostu“ pro přechod dětí z mateřských škol do škol základních a odstranění zbytečné, předčasné obavy a strachu. Dále může odhalit případnou školní

nezralost či jen dopomůže k redukci případných pozdějších problémů souvisejících se zahájením školní docházky a prvním ročníků prvního stupně základní školy.

Cíle výzkumu byly naplněny. Výzkumná část diplomové práce analyzovala názory rodičů na aktivity, jež jsou nabízeny základními školami v rámci regionu Prahy 11 a dále analyzovala konkrétní aktivitu (program Předškolák) a poukázala, jak se program jeví v očích rodičovské veřejnosti.

Jako přínos diplomové práce považuji, že jsou zde vyzdviženy všechny stěžejní aspekty, jež ovlivňují přechod dítěte z preprimárního vzdělávání do vzdělávání primárního a vše poukazuje na důležitost provázanosti spolupráce mezi jednotlivými institucemi a rodinou. Diplomová práce mi zpřehlednila celkovou návaznost všech důležitých aspektů, které souvisí se zahájením školní docházky. Dále vzhledem k mému působení ve školské instituci na území Prahy 11 mám přehled, jak se k aktivitám, jež nabízí základní školy a napomáhají ke školní připravenosti, staví rodiče.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

ANDERSONOVÁ, J., FISCHRUNDOVÁ, S., LOBASCHEROVÁ, M. *Dobrý start do školy*. 1.vyd. Praha: Portál, 1993. ISBN 80-85282-66-6.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠRÁMKOVÁ, V. *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Diagnostika předškolního věku*. Brno: Edika, 2015. 978-80-251-1829-0.

BENÍŠKOVÁ, T. *První třídou bez pláče*. 1.vyd., Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.

ČAPEK, R. *Učitel a rodič*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4640-1.

FRANCLOVÁ, M. *Zahájení školní docházky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4463-6.

GAVORA, P. a kol. *Učitel a žiaci v komunikácii*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2003. ISBN 80-223-1716-0.

GAVORA, P. *Pedagogická komunikácia v základnej škole*, Bratislava: Veda, 1988

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

GINOTT, H. *Umění komunikace s dětmi.*, 1.vyd., Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0926-3.

GOLEMAN, D. *Emoční inteligence*. 2.vyd. Praha: Metafora, 2011. ISBN 978-80-7359-334-6.

GREGER, D., SIMONOVÁ, J., STRAKOVÁ, J. *Spravedlivý start*. Praha: Univerzita Karlova, 2015, ISBN 978-80-7290-861-5.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-485-4.
- HERMAN, M. *Najděte si svého manžana*. 3. vyd. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-260-6070-3.
- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.
- LEŽALOVÁ, R. Pedagogická diagnostika dětí před vstupem do školy. *Diagnostika školní zralosti*. Praha: Raabe, s. r. o., 2012, s. 1-38
- KOHOUTEK, R. Diagnostika připravenosti dětí pro školní docházku. *Pedagogická orientace* 2006, č. 2, s. 3-23
- KOLÁŘ, Z. a kol. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. 2. roz. a akt. Vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.
- KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.
- KROPÁČKOVÁ, J., OPRAVILOVÁ, E. Od předškolní výchovy k předškolnímu vzdělávání a zpátky k předškolní výchově (Cesta od nedokonalé zmenšeniny dospělého k autonomní osobnosti). *Pedagogika.*, roč. 66, č. 1, 2016, s. 39 – 50
- KREISLOVÁ, Z. *Krok za krokem první třídou*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.
- KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Individualizace v mateřské škole*. 1.vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9.
- MAJERČÍKOVÁ, J. Rodina a její důvera k škole. *Pedagogika. Sk.* 2011, ročník 2, č. 1, s. 9-27
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. 3.vyd., Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-853-8

- OTEVŘELOVÁ, H. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978–80–262–1092–4
- PETITCOLLIN, Ch. *Jak správně komunikovat se svým dítětem*. Praha: Pierot, 2009. ISBN 978-80-7353-143-3.
- RABUŠICOVÁ, M., POL M. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství (2). *Pedagogika.*, roč. XLVI, 1996, s. 105-115
- SMOLÍKOVÁ, K. a kol. 2004. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. ISBN 80-87000-00-5.
- SYSLOVÁ, Z., BORKOVCOVÁ, I., PRŮCHA, J. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-354-8
- ŠRÁMKOVÁ, M. *Rukověť rodiče malého školáka*. Praha: Albatros, a.s., 2005. ISBN 80-00-01491-2.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě v předškolním období*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. *Průvodce dětským světem*. 1.vyd., Praha: Grada publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1907-8.
- ŠULOVÁ, L. Charakteristika předškolního dítěte. *Diagnostika školní zralosti*. Praha: Raabe, s. r. o., 2012, s. 1- 25. ISBN 978-80-87553-52-7.
- ŠULOVÁ, L. Mladší školní věk – nástup dítěte do školy. *Diagnostika školní zralosti*. Praha: Raabe, s. r. o., 2012, s. 1-16
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd., Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TAYLOROVÁ, S., LESTEROVÁ, A. *Umění komunikace*. 1.vyd., Praha: Euromedia Group, k.s., 2010. ISBN 978-80-242-2770-2.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. 2. roz. a akt. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. roz. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2012 ISBN 978-80-246-2153-1

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. 1.vyd., Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0181-8.

VERECKÁ, N. *Jak pomáhat dětem při vstupu do školy*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-474-2.

WHARAMOVÁ, J. *Emoční inteligence*. 1.vyd. Praha: Práh, 2014. ISBN 978-80-7252-542-3.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online] Praha: leden 2017. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_PV_2017.pdf

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online] Praha: leden 2016. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

10 Seznam příloh

Příloha 1 – Charakteristika vzdělávacích oblastí předškolního vzdělávání

Příloha 2 - Charakteristika 4 základních dimenzí poslání výuky

Příloha 3 - Dotazník pro rodiče prvňáků

Příloha 4 - Formulář pro rozhovor s rodiči

Příloha 5 - Tabulka č. 1

Příloha 6 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 1 (ZŠ K Milíčovu)

Příloha 7 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 2 (ZŠ K Milíčovu)

Příloha 8 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 3 (ZŠ K Milíčovu)

Příloha 9 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 1 (ZŠ Campanus)

Příloha 10 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 2 (ZŠ Campanus)

Příloha 11 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 3 (ZŠ Campanus)

Příloha 12 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 1 (ZŠ Ke Kateřinkám)

Příloha 13- Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 2 (ZŠ Ke Kateřinkám)

Příloha 14 – Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 3 (ZŠ Ke Kateřinkám)

Příloha č. 1 – Charakteristika vzdělávacích oblastí předškolního vzdělávání

Dítě a jeho tělo
<ul style="list-style-type: none">➤ stimulace a podpora růstu a neurosvalového vývoje dítěte➤ podpora fyzické pohody➤ zlepšování tělesné zdatnosti➤ rozvoj pohybové a zdravotní kultury➤ podpora rozvoje pohybových a manipulačních dovedností➤ učit se ovládat a vnímat své tělo

Dítě a jeho psychika
<ul style="list-style-type: none">➤ podpora duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte➤ rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí➤ rozvoj citů i vůle, sebepojetí a sebnahlížení➤ rozvoj kreativity a sebevyjádření➤ stimulace osvojování a rozvoje vzdělávacích dovedností➤ povzbuzení v dalším rozvoji poznávání a učení <p>Tato oblast se rozděluje dále na:</p> <ul style="list-style-type: none">- Jazyk a řeč-Poznávací schopnosti a funkce, představivosti a fantazie, myšlenkové operace- Sebeпоjetí, city a vůle

Dítě a ten druhý
<ul style="list-style-type: none">➤ podpora utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému➤ posilovat, kultivovat a obohacovat vzájemnou komunikaci➤ zajišťovat pohodu vztahů

Dítě a společnost

- uvést dítě do společenství ostatních lidí, do pravidel soužití s ostatními
- uvést do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění
- pomoci dítěti osvojit i potřebné dovednosti, návyky i postoje
- umožnit dítěti se aktivně podílet na utváření společenské pohody

Dítě a svět

- založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí (od nejbližšího okolí po globální problémy celosvětového dosahu)
- vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí

(RVP PV, 2017)

Příloha č. 2 – Charakteristika 4 základních dimenzí poslání výuky

Dimenze učít se poznávat

- důraz na motivaci k poznávání
- probouzení a posilování prožitků poznávání
- poznávání na základě vztahu s potřebami dětí

Dimenze učít se jednat

- důraz na aktivitu a autoregulaci
- motivace → aktivita → splnění cíle
- hodnocení povzbuzující oporou, nikoliv zdrojem obav a nejistot

Dimenze učít se žít spolu

- vytváření sounáležitosti mezi dětmi
- vztahy, vzájemná důvěra, ohleduplnost, opora
- spolupráce
- komunikace s rodinou

Dimenze učít se být

- utváření osobnosti
- být odolný vůči zátěžím (neúspěch, bezradnost, obavy, pocity izolovanosti apod.)
- překonávat překážky s oporou o učitele, rodinu

Příloha č. 3 - Dotazník pro rodiče prvňáků

Vážený rodiči,

*jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a obracím se na Vás za účelem výzkumného šetření pro mou diplomovou práci s názvem - *Aktivita podporující spolupráci základní školy s mateřskou školou a rodinou.**

V případě dotazů mě můžete kontaktovat – e-mail: veronika.vailichova@seznam.cz

Děkuji za Váš čas.

S pozdravem

Veronika Partyková.

V dotazníku jsou připraveny výroky, které prosím dokončete zaškrtnutím příslušné varianty (je možné zvolit i více variant).

O aktivitách (nabízených základní školou) pro předškoláky jsem byl/a informován/a...

- a) z internetu základní školy
 - b) v mateřské škole (nástěnka, učitelé)
 - c) od jiných rodičů
 - d) nebyl/a jsem dostatečně informován/a, dozvěděl/a jsem se náhodou
 - e) jiná varianta – prosím napište
-

S informovaností jsem ...

- a) byl/a spokojen/a
 - b) byl/a spokojen/a částečně, protože (dle potřeby odůvodněte, prosím)
-

- c) nebyl/a spokojen/a, musel/a jsem pátrat a informace si sám/a zjišťovat
- d) nebyl/a spokojen/a, protože (dle potřeby objasněte, např. nemám přístup k internetu atd.)
- e) jiná varianta – prosím napište _____

Zúčastnili jsme se...

- a) dnu otevřených dveří
 - b) akcí k tématu – př. Vánoce, Halloween, Velikonoce
 - c) programu Předškolák
 - d) nezúčastnili jsme se
 - e) jiná varianta – prosím napište
-

Setkání a různé akce pro děti byly organizovány...

- a) jen základní školou
 - b) základní školou a mateřskou školou
 - c) ve spolupráci s rodiči
 - d) jinými organizacemi
 - e) jiná varianta – prosím napište
-

Čas zvolen pro setkání mi...

- a) vyhovoval, proto jsme se účastnili
 - b) nevyhovoval, nemohli jsme se účastnit
 - c) nevyhovoval, ale poprosil jsem jiného člena rodiny, aby doprovodil dítě
 - d) nevyhovoval, ale zařídil jsem si to
 - e) jiná varianta – prosím napište
-

S četností shledání jsem byl/a...

- a) spokojen/a
- b) byl/a spokojen/a, ale uvítal/a bych častěji
- c) byl/a spokojen/a, ale uvítal/a bych nižší frekvenci
- d) nebyl/a spokojen/a, protože bylo často zrušené
- e) nebyl/a spokojen/a, shledání by mělo být častější

f) jiná varianta – prosím napište

Naše budoucí základní škola nabízela...

- a) mnoho možností pro společná setkání
- b) pouze program Předškolák
- c) o ničem jsem nevěděl/a
- d) dostatek aktivit, ale uvítal/a bych i více
- e) jiná varianta – prosím napište

Prosím, konkrétně napište, kterých aktivit podporujících spolupráci mezi školou a rodiči jste se účastnili?

Co jste nejvíce oceňovali na aktivitách z hlediska přípravy pro bezproblémový vstup dítěte do základní školy?

Příloha č. 4 – Formulář pro rozhovor s rodiči

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	
Věk (rozmezí)	
Počet a věk dětí	
Vzdělání	
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	

Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?

Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?

Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?

Odůvodněte proč ne či proč ano?

Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?

Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.

Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?

Jaká doporučení byste navrhl/a pro vylepšení programu Předškolák?

Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?

Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.

Příloha č. 5 – Tabulka č. 1

Tabulka č. 1

CELKOVÉ VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

ČÍSLO	ZNĚNÍ VÝROKU	VARIANTA ODPOVĚDÍ				
		A	B	C	D	E
1	O aktivitách (nabízených základní školou) pro předškoláky jsem byl/a informován/a...	100	50	36	5	3
2	S informovaností jsem ...	119	12	10	1	0
3	Zúčastnili jsme se...	82	28	98	8	4
4	Setkání a různé akce pro děti byly organizovány...	72	69	18	6	5
5	Čas zvolen pro setkání mi...	86	10	9	33	2
6	S četností shledání jsem byl/a...	105	17	15	2	4
7	Naše budoucí základní škola nabízela...	51	68	9	7	8

Pozn. Všechny číselné hodnoty v tabulce č. 1 jsou uvedeny v nominálních hodnotách.

Příloha č. 6 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 1 (ZŠ K Milíčovu)

INFORMACE O RESPONDENTOVĚ	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	37 let
Počet a věk dětí	2 děti - 4 roky a 7 let
Vzdělání	SOŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ K Milíčovu

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R1: „ANO, účastnili jsme se Předškoláka i s ostatními rodiči, jejichž děti šly do první třídy. Bydlíme kousek od školy, často jsme se chodili dívat ke škole, sledovali jsme plakáty plánovaných akcí vyvěšené u hlavního vchodu, ale nikdy jsme se neúčastnili.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R1: „Předškolák byl program, jež se uskutečnil asi 4x nebo 5x a to vždy v úterý v měsíci květnu. Rodiče přivedli děti do školy, poté si děti převzaly paní učitelky. Pokaždé byla jiná paní učitelka a směřovalo to k jednotlivým předmětům – tedy českého jazyka, matematiky...“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R1: „Nebyli jsme přizváni, škola tuto možnost neumožnila. Přijde mi to, že je to škoda.“

J: „Proč je Vám to líto?“

RI: „Chtěla jsem své dítě vidět při jednotlivých činnostech. Pak jsem ovšem přemýšlela a dospěla k závěru, že si aspoň zvykal na skutečnost, že do školy bude chodit bez rodičů.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

RI: „Ano, každá hodina byl jiný předmět. Myslím si, že to bylo pro představu dětí vyhovující.“

J: „Zaregistrovala jste, které setkání se Vašemu dítěti nejvíce líbilo?“

RI: „Nejvíce vyprávěl o matematice. Lásku k číslům bude mít zřejmě po tatínkovi.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

RI: „U mého syna, jsem si nebyla jista "psaním“. Řešila jsem to s paní učitelkou ve školce a pak na schůzce, kde byla paní učitelka ze školy. Syn psal zrcadlově a vlastně naopak odspoda nahoru.“

RI: „Cítila jste v učitelce oporu a nápomocnou ruku? Dostala jste odpověď?“

J: „Paní učitelka, která vedla program Předškoláka k předmětu český jazyk mi pak po skončení věnovala dostatek času a vše jsme v klidu probrali.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

RI: „Na úplně první setkání byl plný očekávání, ale zároveň obav, co se po něm asi bude chtít. Ale na každé další se těšil moc a odcházel spokojen.“

J: „Jaká doporučení byste navrhla pro vylepšení programu Předškolák?“

RI: „Aby setkání proběhla ještě před zápisem. Člověk má potom více času na dohnání určitých „nedostatků“, prostě zapracovat na činnostech ke konkrétní oblasti.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

RI: „Jako pozitivum - dítě se trochu seznámilo s prostředím a nepatrně mu to utvoří představu o tom, co ho čeká. Negativum- nemožnost alespoň jednoho shledání za přítomnosti rodičů.“

***J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků?
Objasněte svoji odpověď.“***

*RI: „Ano určitě. Děti se zbaví zbytečných obav a utvoří si představu o svém fungování
ve škole.“*

Příloha č. 7 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 2 (ZŠ K Milíčovu)

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	40 let
Počet a věk dětí	3 děti - 2, 5 a 7 let
Vzdělání	VŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ K Milíčovu

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R2: „Matěj se zúčastnil pouze programu Předškolák. Ostatních jsme se neúčastnili.“

J: „Proč jste se neúčastnili dalších aktivit?“

R2: „Asi z nedostatku času a ani jsme možná neměli zájem, tohle mi přišlo takové cílené.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R2: „Myslím, že to bylo jednou týdně cca 4x či 5x. Vždy jednou v týdnu pobyl Matěj v budoucí škole.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R2: „Ne, já jsem ho do školy odvedla a pak jsme si ho zase vyzvedli. Nebylo nám umožněno se účastnit.“

J: „Odůvodněte proč ne..“

R2: „Toho programu se rodiče neúčastnili. Tyto podmínky jsem přijala a více jsem to neřešila.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R2: „Pokud si dobře vybavuji, tak vždy ke konkrétnímu předmětu.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R2: „Ano, grafomotorika nebyla u Matěje na dobré úrovni. To se v programu ale neřešilo. Spíš šlo o seznámení s prostředím. Chtěla jsem, aby se pak v září nebál neznámého prostředí.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

R2: Těšil se a líbilo se mu tam. Tenkrát by se nebránil častějšímu setkání. Po cestě domů nezavřel pusku a stále vyprávěl.“

J: „Jaká doporučení byste navrhla pro vylepšení programu Předškolák?“

R2: „Probíhal ve 14 hodin, pro některé rodiče asi nebylo možné, aby se děti zúčastnily vzhledem k pracovní vytíženosti rodičů. Ovšem chápu, že v případě pozdějších hodin by soustředěnost a aktivita dětí byla velmi nízká.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R2: „Jednoznačně pozitivní bylo, že Matěj pak věděl, kam půjde do školy a jaká škola je. Negativa – Bylo by fajn, kdyby se tam Matěj setkal už i s budoucí učitelkou.“

J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.“

R2: „Tak určitě doporučila, aktivní účastí nic neztratí, naopak. Matějovi se tam líbilo, usnadnilo to zářijovou adaptaci.“

Příloha č. 8 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 3 (ZŠ K Milíčovu)

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	34 let
Počet a věk dětí	2 děti - 6 a 2 roky
Vzdělání	SOŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ K Milíčovu

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R3: „Dcera se zúčastnila té akce pro předškoláky – jmenovalo se to nějak Předškoláček.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R3: „Každé úterý v květnu chodila dcera se školkou na hodinu do červené školy, kde se prý měly děti seznamovat s tím, jak to bude vypadat až budou chodit do školy. Přinesla si domů vždy nějakou ukázkou, co ten den dělala.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R3: „Nebyla jsem přizvaná, a tak jsem se bohužel nezúčastňovala. Ovšem někdy bych to ocenila, kdybych se mohla podívat.“

J: „Odůvodněte proč ne.“

R3: „Nikdo z rodičů neměl možnost, bylo to pouze pro děti a my se pak mohli spokojit jen s informacemi, které nám sdělily děti.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R3: „Omlouvám se, to přesně nevím. Všechny informace jsem měla jen od své malé dcery a to není vždy dost informací, které bych chtěla vědět.“ ☺

J: „Chápu, „nepídila“ jste po informacích od učitelek, at’ už z mateřské či základní školy?“

R3: „Ne, nějak mi to v tu dobu asi nepřišlo důležité. Stačilo mi, že dcera byla spokojená a vyprávěla s nadšením.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R3: „Dcera naštěstí neměla nedostatky, ještě před zápisem uměla psát i číst a trochu počítat. Byla velmi šikovná. Takže z mého pohledu to bylo spíše naopak.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

R3: „Myslím, že se těšila, bylo to zpestření a jako předškoláčka byla ráda, že nemusí jít zase po obědě spát s malými dětmi...ale já jsem to vždy prožívala víc než ona.“

J: „Jaká doporučení byste navrhla pro vylepšení programu Předškolák?“

R3: „Tak to teď opravdu nevím, protože jsem neměla přehled o tom, co se tam přesně děje. Myslím, že to bylo dobré. Posuzuji z vyprávění dcery.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R3: „Pozitiva - konečně nastalo odlišení předškoláků od ostatních dětí ze školky a jednalo se s nimi jako s těmi „velkými“ (o to děti hodně stojí). Negativa – teď mě nic nenapadá.“

J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.“

R3: „Ano, je to pro ně změna, připadají si důležité a je dobré vědět, jak to ve škole probíhá. Moje dcera se do školy proto velmi těšila.“

Příloha č. 9 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 1 (ZŠ Campanus)

INFORMACE O RESPONDENTOVĚ	
Zákonný zástupce dítěte	Tatínek
Věk (rozmezí)	45 let
Počet a věk dětí	1 dítě – 7 let
Vzdělání	SOŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Campanus

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R1: „Pokud si dobře vzpomínám, tak takové té akce pro předškolní děti, Předškolák se to myslím jmenovalo.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R1: „Tam šlo o ukázkou výuky a snahu děti naučit základní školní návyky a pravidla chování. Předškolák probíhal jednou týdně, vždy na cca 45 minut. Který den, to už přesně nevím. Spíš to řešila manželka.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R1: „Ano byli jsme přizváni a aktivně se zúčastnili. Někdy jako oba rodiče, někdy jednotlivě, spíš jak to vyšlo ohledně pracovní doby.“

J: „Odůvodněte proč ano?“

R1: „Každá příležitost, jak zjednodušit životní přechody našeho dítěte jsou u nás vítány. Proto jsme neváhali a účastnili se.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

RI: „Nevím, neumím posoudit. Možná zcela úplně nerozumím otázce?“

J: „Myslela jsem tím, jestli každá ta lekce byla věnována danému tématu – např. Podzim, Rodina, nebo zda to směřovalo ke konkrétnímu předmětu?“

RI: „Neměl jsem pocit, že by to byla zcela konkrétní. Ale něco jako vánoční dílny nebo orientační běh, to si vzpomínám.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

RI: „Ano a ve spolupráci školky jsme se snažili tyto nedostatky odstranit.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

RI: „Těšilo a odcházelo s pocitem hrdosti, že je už skoro školák.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

RI: „Jako pozitiva: tak jednoznačně určitě zmiňuji - změkčení nárazu přechodu ze školky do školy, zvládnutí návyků a pravidel školy před nástupem, ulehčení situace nového prostředí. Negativa: Trochu jsem se pozastavil nad přístupem některých pedagogických pracovníků v ohledu nepochopení nezralosti a zmatenosti dětí předškolního věku a projevy průchodu svého nervózního chování – ale na druhou stranu i to je pro děti také přípravou. Ovšem některé situace je třeba komentovat i před nimi, aby děti pochopily, že se nebudou setkávat jen s ochotnými a dobrými lidmi. Tak jsme to pojali u nás doma.“

J: „Doporučil/a byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáčků? Objasněte svoji odpověď.“

RI: „Ano, jednoznačně. Domnívám se, že je to velký náskok při nástupu do základní školy.“

Příloha č. 10 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 2 (ZŠ Campanus)

INFORMACE O RESPONDENTOVÍ	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	32 let
Počet a věk dětí	4 děti (14, 10, 8, 6 let)
Vzdělání	VŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Campanus

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R2: „No, dcera se před zahájením školní docházky účastnila jen programu Předškolák. Když si tak uvědomuji, možná i proto, že je informovaná od starších sourozenců, ostatní akce jsme nevyhledávali.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R2: „Děti chodily přímo do jedné z tříd pro první ročník, kde měly výuku. Předškolák byl 1x týdně na 1 hodinu. Děti dělaly různé nácviky psaní, seznamovaly se s prostředím školy a paní učitelkami. Dostaly desky, kde byly uvedené jednotlivé hodiny a za správné plnění dostávaly razítka. V průběhu přípravy měly také ukázkové hodiny angličtiny, pracovních dílen, byly také v tělocvičně a měly i orientační běh. Na konci celého programu bylo předávání vysvědčení.“

J: „Ještě se zpět vrátím k pojmu hodina. Myslíte tím běžných 60 min, nebo 45 min, tedy hodinu školní?“

R2: „Myslela jsem tím hodinu školní, tedy 45 minut.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R2: „Ano, mohli jsme chodit na hodiny výuky a dívat se na děti. Já jsem tam ale nechodila.“

J: „Odůvodněte proč ne?“

R2: „Předškolák byl od 15. hod a to jsem ještě v práci, proto jsem se hodin neúčastnila. Byla jsem na první seznamovací hodině a pak na předávání vysvědčení.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R2: „Ano, základem byla výuka s pracovními listy a vždy jednou měsíčně měly děti místo výuky nějakou zábavu tedy vánoční dílny, tělocvik, pracovní činnosti, orientační běh v areálu školy nebo hrou angličtinu.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R2: „Na pracovních listech, které si děti nosily domů, jsem viděla, co jí jde a co ne, podle toho jsme doma ještě jednou natrénovali.“

J: „Měla dcera zájem znovu určitou aktivitu zkusit?“

R2: „No jak kdy a taky záleželo, čeho se to týkalo. Ale snažila jsem se motivovat. Porovnávali jsme dva stejně vypracované úkoly, když viděla zlepšení, měla radost.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

R2: „Ano, těšila se. Měla pocit, že už je velká školačka.“

J: „Jaká doporučení byste navrhla pro vylepšení programu Předškolák?“

R2: „Bylo by fajn, kdyby se děti setkávaly přímo s učitelkami, které je budou mít v první třídě.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R2: „Děti se seznámí s prostředím školy, přechod no nového prostředí může být pro děti mnohdy více stresující než samotná výuka. Poznaly, kde jsou šatny, kde jídelna, kde jsou třídy a pak už v září věděly, do čeho jdou. Navíc si vyzkoušely sedět v lavici a samostatně pracovat. Jedna hodina týdně je pro předškoláka dostačující, aby si tyto věci vyzkoušel. Další příprava probíhá ve školce, pokud ani to nestačí, měl by se rodič sám zamyslet nad tím, jestli je jeho dítě zralé jít do školy.“

Negativa nevidím žádná, pokud by byla, dcera by tam asi nechodila.“

***J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků?
Objasněte svoji odpověď.“***

R2: „Samozřejmě ano, myslím, že je to pro děti jedině dobře, když si školu samy prohlédnou a rodiče pak mají zpětnou vazbu od dětí, zda se jim škola líbí. Popřípadě mají ještě čas vybrat školu jinou.“

Příloha č. 11 - Doslovný přepis rozhovorů s respondentem č. 3 (ZŠ Campanus)

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	33 let
Počet a věk dětí	2 děti - 6 a 5 let
Vzdělání	VŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Campanus

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R3: „Ano, dcera navštěvovala kurz Předškoláka v ZŠ Campanus.“

J: „Jiných akcí jste se neúčastnili, proč?“

R3: „Nejsem zrovna z matek, která by se musela účastnit všeho. Předškolák mi přišel nejvíce smysluplný.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R3: „Probíhal jednou týdně každý čtvrtek odpoledne. Rodiče odvedou své dítě ze školky do školy, kde jej předají učitelům. Učitelé si odvedli děti do větší místnosti a tam se děti učily například písničku nebo básničku a poté si učitelé odvedli děti do tříd, kde pracovali na dané téma.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R3: „Ano, občas byla možnost navštívit otevřenou hodinu vyučování v Předškoláčkovi a měla jsem možnost se několikrát zúčastnit. Když byla tato příležitost nahlédnout, využila jsem ji a viděla, jak jsou předškoláci připravováni do školy. Též jsem měla možnost znovu se podívat do školy, kterou jsem sama před x lety navštěvovala. A tím zjistit, jak moc se vše od té doby změnilo.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R3: „Určitě, každá hodina se zaměřovala na různé činnosti (pracovní činnosti, výtvarná výchova, angličtina, zpívání, keramika ...).“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R3: „Ano, v anglickém jazyce. Svě dítě jsem nedávala záměrně na hodiny anglického jazyka v předškolním věku a byla jsem velmi překvapená, že polovina třídy v angličtině dobře reagovala a děti již uměly anglická slovíčka. Přesto si nemyslím, že je dobrá volba nutit děti do věku šesti/sedmi let učit se cizí jazyk, „kór“ v dnešní době, kdy děti často mají problémy se svým mateřským jazykem a navštěvují logopedii.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

R3: „Bohužel má dcera se netěšila a odcházela domů se smíšenými pocity. Není to vůbec vinou náplně, ale povahou mého dítěte. Odevzdávání dítěte na kurz Předškoláka totiž probíhalo ve velkém chaosu. Všechny děti se každý týden shromáždily v chodbě u šaten, kde čekaly, až si je učitelé vyzvednou a odvedou do třídy. Má dcera to špatně snášela a i další děti pobrekávaly.“

J: „ Jaká doporučení byste navrh/a pro vylepšení programu Předškolák?“

R3: „Samotný kurz hodnotím kladně. Jen bych vytkla chaos, než se děti sejdou a roztrídí do tříd. Několikrát se stalo, že učitelky hledaly ztracené děti na chodbách. V zimě jsme nevěděli, kam odložit dětem věci, a tak se různě válely po chodbách, když bylo místo tak na lavičkách, jinak po zemi. Dále i časové rozmezí průběhu programu vzhledem k

pracovním povinností rodičů, jež neměli možnost děti na program Předškoláka odvést.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R3: „No, jako pozitiva – dobrá příprava dítěte na to, co ho čeká ve škole. To, že se seznámí s chodem školy (zvonění, sezení v lavici, udržení pozornosti, prostory školy atd.) Určitě je to výborný nápad seznámit touto formou předškoláčky s jejich budoucí školou a upřímně tímto programem jsem nadšená. Negativa - jsou zmíněna výše – tj. způsob předání dětí rodiči učitelům, vše se děje v chaotickém prostředí.

J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.“

R3: „Ano, doporučuji tento kurz dalším rodičům, neboť si mohou udělat malý obrázek o tom, jak škola vypadá, jak je vybavena, seznámit se s učiteli a mohou též od nich zjistit informace o škole. Rodiče i jejich děti trochu proniknou do chodu školy a nástup do školy je pak určitě mnohem jednodušší. Dcerka při nástupu do školy znala prostředí a věděla, „do čeho jde“.“

Příloha č. 12- Doslovný přepis rozhovoru s respondentem č. 1 (ZŠ Ke Kateřinkám)

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	42 let
Počet a věk dětí	2 děti – 9 let, 6 let
Vzdělání	SOU
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Ke Kateřinkám

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

RI: „Ano, účastnila se akcí školy, které byly pořádány k určitému tématu, ovšem díky staršímu bratrovi, který do stejné školy dochází již třetím rokem. Takže akcí školy se účastnila celá naše rodina. Ale pro svou budoucí docházku do školy se účastnila každou první středu v měsíci setkání pro předškoláky.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

RI: „Domnívám se, že hlavním cílem setkání bylo seznámení dětí s výukou prvních tříd, s prostředím a s paní učitelkami. Doba trvání byla 45min., 1x měsíčně, vždy každou první středu v měsíci. Zahájení setkání bylo v měsíci říjnu a končilo v květnu. Probíhalo to podobně jako výuka v první třídě.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

RI: „Ano, první pololetí jsme se účastnili, ve druhém pololetí děti do tříd chodily již jen v doprovodu paní učitelky. Chtěla jsem vědět, jak Předškolák probíhá a jak děti budou

reagovat na nové prostředí. Druhé pololetí jsme nechodili s dětmi, aby se děti učily samostatnosti a lépe se soustředily na paní učitelky. “

J: „Přijde Vám tento způsob organizace vhodný?“

RI: „Určitě ano, je to postupné otkávání a vše probíhá nenásilnou formou. Děti jsou předem informovány o průběhu dalších setkávání a především o postupném omezení přítomnosti rodičů. “

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

RI: „Každé setkání bylo v duchu nějakého tématu, např. Poprvé ve škole, Je tu podzim, Mikuláš, Návštěva ve školní družině, Zimní hrátky s angličtinou atd. “

J: „Které téma se nejvíce líbilo Vaší dceři?“

RI: „Já myslím, že snad každé. Vždy odcházela s úsměvem na tváři. Ale je pravda, že setkání, kde se více tvořilo, mělo větší úspěchy. “

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

RI: „Ne.. “

J: „Neměla jste pocit, že by dcera v něčem byla vpřed a naopak pozadu?“

RI: „Ne. Spíš jsem měla pocit, že byla do všeho hrrr.. A musím podotknout, že byla dobře připravena z mateřské školy. “

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

RI: „Ano, těšila se vždy a odcházela s pocity důležitosti. “

J: „Jaká doporučení byste navrh/a pro vylepšení programu Předškolák?“

RI: „Nic bych neměnila, zavedla bych to v každé základní škole. “

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

RI: „Jen pozitiva. Je to super pro seznámení dětí s prostředím a s paní učitelkami. “

***J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků?
Objasněte svoji odpověď.“***

*RI: „Určitě doporučila. Důvod doporučení je dostatečně objasněn v předchozích
odpovědích.“*

Příloha č. 13- Doslovný přepis rozhovoru s respondentem č. 2 (ZŠ Ke Kateřinkám)

INFORMACE O RESPONDENTOVĚ	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	40 let
Počet a věk dětí	1 dítě - 7 let
Vzdělání	SOŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Ke Kateřinkám

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R2: „Ano, dcera se zúčastnila programu ZŠ Kateřinky nanečisto.“

J: „A věděli jste, že škola nabízela i více možností pro setkání s budoucími školáky?“

R2: „Ano, celkem jsem sledovala webové stránky a často i ve školce jsme byli informováni. Více akcí jsme se bohužel z důvodu pracovní vytíženosti nemohli účastnit.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R2: „Tento program probíhal v ZŠ každou první středu v měsíci a jeho cílem je během školního roku dětem (i jejich rodičům) ukázat průběh vyučování, seznámit děti s prostory školy atd. Každý termín je zaměřen na jiné téma, dovednost, předmět, děti navštívili i školní družinu. Paní učitelky (i paní ředitelka) ochotně zodpoví jakékoliv dotazy.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R2: „Rodiče při těchto „hodinách“ mohou i nemusí být, záleží na nich. Já jsem na téměř všech, včetně školní družiny, byla.“

J: „Odůvodněte proč ano..“

R2: „Myslím, že každého rodiče zajímá (by mělo zajímat), kam jeho dítě bude chodit do školy, jaké je tam prostředí a především jací jsou učitelé (tedy alespoň „vzorek“), který je na těchto setkání prezentován.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R2: „V podstatě ano. První hodina byla obecné seznámení se školou, poté se jednotlivé termíny zaměřovaly na aktuální roční období či svátky (podzim, Mikuláš, zima). Jak jsem již zmínila, děti se byly podívat i ve školní družině, a na konci roku se konal sportovní závod rodin. Byla i hodina angličtiny.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R2: „Určitě ano, jednalo se spíše o oblast socializace, kdy dcera nebyla v novém prostředí a kolektivu příliš průbojná – je vychována tak, aby neskákala do řeči, byla ohleduplná ke spolužákům apod., což se nedalo říct o jiných dětech (ovšem hodně záleželo i na vedení konkrétní paní učitelky a její schopnosti si s aktuálním děním poradit). Nyní, po půl roce, mohu s odstupem času říct, že to opravdu bylo jen dočasné, dcera je ve své třídě spokojená a aktivní.“

J: „Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?“

R2: „Dcera je na svůj věk mentálně vyspělejší než její vrstevníci, a je tedy velmi zvědavá a má potřebu se neustále učit novým věcem, a tak ji tato „škola nanečisto“ velmi bavila a vždy se na ni těšila.“

J: „Jaká doporučení byste navrhl/a pro vylepšení programu Předškolák?“

R2: „Nic mě nenapadá. Asi bych to zbytečně lámala přes koleno.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R2: „Jsem ráda, že škola tento program pořádá – určitě to budoucím školákům alespoň trochu ulehčí přechod z MŠ do ZŠ, kdy se na vlastní oči přesvědčí, že i škola může být „fajn“ a že učení lze provádět hrou (poznámky maminky – Jan Ámos Komenský).“

J: „A ty negativa?“

R2: „Asi neumím úplně kritizovat. A opravdu mě nic nenapadá. Nezlobte se.“

J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.“

R2: „Určitě ano. Myslím, že je dostatečně konkretizované v předešlých odpovědích. Každý rodič se určitě rád seznámí s prostředím a osobami, které budou jeho dítě provázet po relativně dlouhou dobu. Děti zase uvidí, že se není čeho bát.“

Příloha č. 14 -Doslovný přepis rozhovoru s respondentem č. 3 (ZŠ Ke Kateřinkám)

INFORMACE O RESPONDENTOVI	
Zákonný zástupce dítěte	Matka
Věk (rozmezí)	40 let
Počet a věk dětí	3 (5, 7, 9)
Vzdělání	VŠ
Škola (jež dítě navštěvuje) - doplňující	ZŠ Ke Kateřinkám

J: „Zúčastnilo se Vaše dítě ještě před zahájením školní docházky (v posledním roce předškolního vzdělávání) některých aktivit nabízených základní školou? Kterých?“

R3: „Ano, zúčastnili jsme se „Kateřinka nanečisto“. To byl takový kurz pro předškoláky. Nejmladší syn Tomášek tam chodí pravidelně od narození ☺, s Terezkou, 2x s Lukáškem a teď sám, takže pro něj to není žádná novinka. Lukáš je teď v první třídě a nejmladší Tomášek v současné době kurz navštěvuje. Takže já mohu vypovídat dojmy vlastně z minulosti i současnosti.“

J: „Můžete mi více objasnit program Předškolák? Jak probíhal a jak často?“

R3: „Program pro předškoláky byl organizován jednou za měsíc. Každý měsíc na jiné téma – Výuka, družina, AJ, předvánoční, sportovní odpoledne.“

J: „Byli jste jako rodiče přizváni k účasti? Využívali jste této možnosti a aktivně se účastnili?“

R3: „Ano, možnost účasti byla, ale ne vždy jsem se účastnila, spíše na prvním a posledním setkání jsem byla. Znala jsem to již od svých starších dětí, nepřišlo mi, že by se to nějak razantně měnilo.“

J: „Odůvodněte proč ne či proč ano?“

R3: „Každá příležitost setkání se školou vedoucí k lepšímu nástupu do školy je obohacující. Především je to smysluplné na seznámení se školou před nástupem.“

J: „Byla jednotlivá setkání nějak tematicky zaměřená?“

R3: „Každý měsíc na jiné téma – Výuka, družina, AJ, předvánoční, sportovní odpoledne. To si tak rychle vzpomínám.“

J: „Uvědomovali jste si, v kterých činnostech má dítě patřičné nedostatky? Pokud ano, tak prosím konkretizujte.“

R3: „Lukášek byl nejvíc z našich dětí ostýchavý a s učitelkami až tak moc nekomunikoval. Tomášek to má zase „hozené“ trochu jinak.“

J: Těšilo se dítě na setkávání a s jakými pocity odcházelo domů?

R3: „Lukáškově se většinou moc nechtělo, Tomáš se těší, oba odcházeli/odcházejí spokojení.“

J: „Jaká doporučení byste navrh/a pro vylepšení programu Předškolák?“

R3: „Možná trochu modernější přístup. Ale je to o celé škole a její koncepci. Ale jinak vše uspokojivé.“

J: „Co shledáváte za pozitiva a naopak negativa?“

R3: „Pozitiva vidím jako příležitost setkání se školou, možnost promluvit s učitelkami a paní ředitelkou. Negativa? Musím přemýšlet. No, bylo by dobré, kdyby to vedly přímo budoucí učitelky prvních tříd, ale těžko říct, zda je to organizačně možné.“

J: „Doporučila byste program Předškolák dalším rodičům budoucích prvňáků? Objasněte svoji odpověď.“

R3: „Ano, doporučila. Všechny moje děti se účastnily, myslím si, že je to pro děti přínosné. Každý z nich to sice bral jinak, ale je to dané povahou dítěte a také asi na dané učitelce, která program vede.“